

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 4 1 1 0

9 1771330 5000003

INŽENJERIJSKA BOJNA GOMBR-a

HRVATSKA VOJSKA UREĐUJE VUKOVAR

RAZGOVOR

pukovnik
Dražen JonjićIzobrazba
iz područja
odnosa s
javnošću

AMFIBIJSKI BRODOVI - ODGOVOR NA DANAŠNJE IZAZOVE I ZADAĆE (III. DIO)

HRZ i PZO
DODATNI MODEL
IZOBRAZBE UČENIKA-PILOTA

SVEMIRSKI OTPAD

NOVOSTI IZ SVIJETA

Priredio Domagoj VLAHOVIĆ

NORFOLK

GODIŠNICA NAPADA NA USS COLE

Na komemoraciji u ratnoj luci u Norfolku Američka se ratna mornarica 12. listopada sjetila 17 mornara koji su prije deset godina poginuli u jemenskoj luci Aden. Tada je Al-Qaida izazvala eksploziju na razaraču USS Cole, koji je u luku uplovio radi opskrbe gorivom. Eksploziv je, smješten na jednom čamcu, na trupu broda stvorio rupu od 13 x 13 metara, i ranio još 39 mornara. Brod je bio spa-

šen, popravljan je 14 mjeseci i napsljetku je 2003. ponovo postao operativan, što je i danas. "Odjeknula je strašna eksplozija. Mogli ste osjetiti svih 153 m duljine i 8400 tona težine broda kako se podiže nadesno. Svjetla su se ugasila, i za nekoliko sekundi, znao sam da smo napadnuti", rekao je u povodu komemoracije tadašnji zapovjednik broda, umirovljeni komodor Kirk Lippold.

EDINBURGH

DLAKAVI SKUPNIK

Prošloga je tjedna britanska 105. regimenta Kraljevskog topništva dobila novog skupnika. Doduše, poprilično dlakavog. Riječ je o terijeru zvanom Blue, koji je neka vrsta maskote topa Mons Meg iz XV. stoljeća. Top se nalazi na zidinama edinburškog dvorca i sličan je Gričkom. Narednik Jamie Shannon, pripadnik navedene regimente, ispaljuje projektil svakoga dana u isto vrijeme, doduše u 13 sati po lokalnom vremenu, isključujući nedjelju. Promaknuću skupnika Bluea, koje je objavio zapovjednik regimente pukovnik Chris Huthwaite, veselio se i njegov vodič Brian Mc Kenzie (na slici).

Moduk

BAKU

DVOSTRUKI PRORAČUN

Većina svjetskih vojski mora *stegnuti remen*, no čini se da se to ne odnosi na Azerbejdžan. Naime, Samir Šarifov, ministar financija te zemlje, je 12. listopada najavio da bi se obrambeni izdaci u 2011. mogli gotovo udvostručiti u odnosu na ovu godinu, porasti za 89,7 posto. Proračun bi iznosio 3,1 milijardu dolara, 19,7 posto od ukupnog državnog proračuna. Većina novca potrošila bi se na modernizaciju oružanih snaga i kupovinu naoružanja i opreme te na razvoj namjenske industrije. Ovakvi planovi posljedica su stalnih napetosti s Armenijom oko područja Nagornog Karabaha, navodi agencija France Presse.

STOCKHOLM

GOOGLE ODaje TAJNE

Švedski je radio 12. listopada objavio da njihova vojnoobavještajna agencija smatra da bi tražilica Google mogla postati prijetnjom za sigurnost vojne baze u Blekingeu, u južnoj Švedskoj. Tajni objekti i naoružanje mogu biti fotografirani kad djelatnici tražilice u automobilima idu oko baze i skupljaju podatke za Street

View, no veći problem je Google Earth i satelitske snimke. "Ako idete na internet i znatiželjni ste, možete pronaći fotografije baze", rekao je Mats Akesson, direktor komunikacije u bazi. Inače, ona je zakonom označena kao povjerljivo područje i osoba koja je fotografira može biti kažnjena zatvorenjem do tri godine.

LONDON

KRSTITKE NA PODMORNICI

Britanski je vojni kapelan Mike Brotherton protekloga vikenda krstio dijete. Vijest na prvi pogled nije posebno zanimljiva, osobito kad se sazna da je šestomjesečna Evie Francesca Pearson-Roselle kći Keitha, pripadnika mornarice. No, mornar i njegova supruga Britta željeli su obred održati na podmornici HMS Triumph, u kojoj taj stručnjak za sonare i služi. Želja im je, u skladu s višestoljetnom britanskom pomorskom tradicijom, ispunjena. Evieina je majka bila oduševljena cijelim obredom krštenja: "Bilo je to posebno i nezaboravno iskustvo", rekla je.

RAZGOVOR
pukovnik
Dražen Jonjić

10

Izobrazba iz područja odnosa s javnošću

Odnose s javnošću se sve više prihvata kao onaj bitni segment, vrata, izlog sustava. Otvorenost sustava naš je interes, a brzina, točnost i vjerodostojnost načela

4

Hrvatska vojska uređuje Vukovar

Hrvatski vojnici nekada su branili Vukovar, a sada pomažu da zacijele njegovi ratni ožiljci. Pripadnici Inženjerijske bojne Gardijske oklopno-mehanizirane brigade s potrebnom mehanizacijom idućih će tjedana raditi na raščišćavanju i djelomičnom uklanjanju objekata uništenih tijekom Domovinskog rata, popravcima cesta i uređenju pješačkih staza

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

Riječ je o modelu koji mogućnost da postanu piloti pruža ljudima mlađim od 25 godina, a koji su već pripadnici OS-a. Model bi, prema navedenim, trebao omogućiti brzu popunu letačkim osobljem postrojbi HRZ-a

12

DODATNI MODEL IZOBRAZBE UČENIKA-PILOTA

MORH I OSRH

- 7 **NOVOSTI IZ MORH-a**
Radni sastanak ministra Vukelića s generalima
- 8 **NOVOSTI IZ NATO-a**
NATO-smjernice strateškog koncepta
- 9 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Pripadnici 6. HRVCON-a posjetili Zagrebačku džamiju
- 14 **MEĐUNARODNE MIROVNE MISIJE**
Priznanje hrvatskim časnicima u misiji UNFICYP
- 15 **NAPULJ**
Primopredaja zapovjednika Združenog NATO zapovjedništva u Napulju
- 16 **SREDIŠTE ZA TEMELJNU OBUKU - POŽEGA**
Prisegnuo peti naraštaj dragovoljnih ročnika
- 17 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Izaslanstvo čeških Oružanih snaga u Zzp-u

VOJNA TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **VOJNA TEHNIKA**
Amfibijski brodovi - odgovor na današnje izazove i zadaće (III. dio)
- 26 **GLOBALNA SIGURNOST**
Svemirski otpad

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Madagascar 1947. - 1948.
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (IV. dio)
- 33 **POZDRAV DOMOVINI**
Na ognjištu
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Protutenkovska puška Degtjarov PTRD

INŽENJERIJSKA BOJNA GOMBR-a

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

Hrvatski vojnici nekada su branili Vukovar, a sada pomažu da zacijele njegovi ratni ožiljci. Pripadnici Inženjerijske bojne Gardijske oklopno-mehanizirane brigade s potrebnom mehanizacijom idućih će tjedana raditi na raščišćavanju i djelomičnom uklanjanju objekata uništenih tijekom Domovinskog rata, popravcima cesta i uređenju pješačkih staza

HRVATSKA VOJSKA

Hrvatski vojnici nekada su branili Vukovar, a sada pomažu da zacijele njegovi ratni ožiljci, vidljivi i danas, gotovo dvadeset godina nakon strašne opsade i razaranja. U grad-heroj 4. su listopada stigli pripadnici Inženjerijske bojne Gardijske oklopno-mehanizirane brigade i odmah krenuli na posao. Riječ je o raščišćavanju i djelomičnom uklanjanju objekata uništenih tijekom Domovinskog rata, popravcima makadamske ceste u duljini tri kilometra i uređenju pješačkih staza u duljini 2,5 kilometra. Aktivnosti, planiranog trajanja od barem mjesec dana, provode se na temelju Sporazuma Ministarstva obrane s Gradom Vukovarom. "U želji da račistimo neke od ruševina koje su posljedica ratnih razaranja, pozvali smo građane Vukovara da nam dopuste rad na svojim posjedima", rekao je gradonačelnik Vukovara Željko Sabo, koji se 6. listopada sastao sa zapovjednikom HKoV-a general-pukovnikom Mladenom Kruljcem. Svu potrebnu dokumentaciju je osigurao Grad, te se obvezao da će osigurati gorivo i maziva za potrebe poslova koje obavljaju pripadnici Oružanih snaga RH. "Hvala na svemu što činite za Vukovar", gradonačelnikove su riječi dobrodošlice pripadnicima OSRH-a.

Tijekom našeg obilaska Vukovara, posjetili smo neka mjesta na kojima se provode radovi. GOMBR je itekako zaposlio svoju inženjeriju, no mora se napomenuti da nema nikakve stihije i svaka je sitnica, u suradnji s gradskim vlastima i poduzećima, detaljno isplanirana. Za otklanjanje je zasad izdvojeno 46 ruševina, s time da postoji realna mogućnost proširenja tog popisa. Radove provode snage razine jednog ojačanog voda s potrebnom mehanizacijom. Osobita se pozornost pridaje poštivanju svih građevinskih i komunalnih standarda i propisa, kao i sigurnosti djelatnika i građana. OSRH pazi i na brojnost svojih radnih strojeva i kamiona te na njihov transport i kretanje kroz grad. Naime, nikako se ne smije narušiti normalno odvijanje prometa u Vukovaru, posebice

uređuje VUKOVAR

INŽENJERIJSKA BOJNA GOMBR-a

General-pukovnik Mladen Kruljac u obilasku radova u Vukovaru

uzme li se u obzir da se dosta radova izvodi u širem središtu. Poštuju se i ekološka pravila. Gradske vlasti su osigurale odlagalište, na kojem se otpad od ruševina odvaja, a ima tu i takozvanih sekundarnih sirovina. "Ovo je pravi primjer CIMIC-a, civilno-vojnih odnosa", rekao nam je zapovjednik Inženjerske bojne GOMBR-a pukovnik Mile Čorak, koji nam je objasnio stručnu stranu ove priče.

Vrlo je zanimljivo što rad inženjeraca u Vukovaru ne znači nikakve dodatne troškove za OSRH. Naime, on je ukopljen u redovitu obuku, čak joj daje novu dimenziju. Kako? Jednostavno, velik dio aktivnosti moderne vojne inženjerije znači djelovanje u urbanim uvjetima, bilo u ratu, bilo u obnovi ratom pogodjenih područja. Prilagodba takvim zahtjevima struke se i očekuje od inženjeraca zemlje NATO-a.

"Ostat ćemo dovoljno dugo da pomognemo, dat ćemo maksimalni doprinos građanima i gradu Vukovaru", rekao je general Kruljac na sastanku s gradonačelnikom Sabom, a prije obilaska radnih točaka. Gradonačelnik je izrazio zadovoljstvo činjenicom da su radovi krenuli punim tempom i da posao dobro napreduje. Tako je Ministarstvo obrane ispunilo svoje obećanje, a izraženo je i očekivanje da će se suradnja Vukovara i Oružanih snaga RH nastaviti i sljedeće godine.

Na kraju posjeta Vukovaru, general Kruljac je obišao Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar u vojarni 204. brigade. Uz skupine koje rade na raščišćavanju ruševina i uređenju makadamskog puta, dio pripadnika Inženjerije radi i na uređenju toga izložbenog prostora. ■

Rad inženjeraca u Vukovaru ne znači nikakve dodatne troškove za OSRH, jer je on ukopljen u redovitu obuku

Radni sastanak ministra Vukelića s generalima

Ministar obrane Branko Vukelić sa suradnicima održao je 12. listopada radni sastanak na temu aktualnog stanja u Oružanim snagama s načelnikom Glavnog stožera OSRH-a generalom zbora Josipom Lucićem na kojem su bili nazočni i svi aktivni generali iz Oružanih snaga i Ministarstva. Tom prigodom im je ministar Vukelić čestitao na dosadašnjem radu, ali ih je i podsjetio da se upravo ovih dana završavaju planovi za sljedeće razdo-

Snimio Josip Kopljar

blje te da su dužni realno planirati sve aktivnosti i potom ih provoditi. U središtu naše pozornosti treba biti čovjek –

briga za svakog vojnika i svakog pripadnika, a ispravnost tehnike nije dosad niti može u buduće biti dovedena u pitanje, rekao je Vukelić.

General Lucić istaknuo je da je dobro planiranje preduvjet uspješnog rada, pri čemu je napomenuo da je suradnja između

uprava glavnog stožera i zapovjedništava grana dobra, no može se i poboljšati.

OJI

Izaslanstvo MORH-a na sastanku SEDM-a

Izaslanstvo Ministarstva obrane RH predvođeno državnim tajnikom Pjerom Šimunovićem, sudjelovalo je 11. listopada na sastanku ministara obrane jugoistočne Europe (SEDM - South Eastern Europe Defense Ministerial) u Tirani. Na sastanku se razgovaralo o aktivnostima i postignućima u razdoblju od prošlog ministarskog sastanka 2009. godine, o zajedničkim projektima koji pridonose razvoju suradnje, sigurnosti i stabilnosti u regiji te integraciji u euroatlantske organizacije.

Tom se prilikom državni tajnik Šimunović odvojeno sastao s ministrima obrane Albanije, Arbenom Imami, Crne Gore, Borom Vučinićem, Makedonije, Zoranom Konjanovskim i Bosne i Hercegovine, Selmom Cikotićem, s kojima je razgovarao o suradnji i mogućnostima zajedničkog doprinosa operaciji ISAF u Afganistanu pripremanjem i upućivanjem mentora i instruktora za obuku afganistanskih snaga. Doprinos obuci

7

BROJ 314 / 15. LISTOPADA 2010.

HRVATSKI VJENNIK

Posjet veleposlanika EU-a MORH-u

Ministar obrane Branko Vukelić primio je 5. listopada veleposlanika Paula Vandorenę, voditelja izaslanstva Europske unije u Republici Hrvatskoj. U razgovoru s veleposlanikom Vandorenom ministar je istaknuo ulogu i angažman OSRH-a u međunarodnim mirovnim misijama, uključujući i misije EU, pri čemu je naglasio da će Hrvatska, kao što je odgovorna članica NATO-a biti uskoro i odgovorna i vjerodostojna članica Europske unije.

Vukelić je napomenuo da Hrvatska pruža aktivan doprinos procesima vezanim uz Zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije, a poznato je i da će Hrvatska sa svojim Oružanim snagama biti uključena u drugoj polovici 2012. godine u projekt EU borbene skupine koju predvodi Njemačka, što je, također, konkretan doprinos razvoju obrambenih sposobnosti EU-a.

Veleposlanik Vandoren izrazio je pozitivan stav o hrvatskom doprinosu Zajed-

ničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici Europske unije, pri čemu je istaknuo da je jedan od glavnih argumenata u prilog ulasku Hrvatske u EU upravo činjenica da njezino članstvo pridonosi trajnom osiguranju mira i stabilnosti u regiji. U tom kontekstu Hrvatska će biti svojevrsni most EU-a prema drugim zemljama regije. Vandoren je pritom izrazio i nadu da će zatvaranje poglavlja 31- "Vanjska, sigurnosna i obrambena politika" proći prema planiranoj dinamici.

OJI

Prošloga je tjedna u Bruxellesu glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen, predstavio važne smjernice novoga Strateškog koncepta Saveza. On je tom prigodom istaknuo da je došao trenutak za novi NATO, nakon prvog za vrijeme Hladnoga rata, pa drugog nakon pada Berlinskog zida, obilježenog intervencijama na Balkanu i u Afganistanu te novim partnerstvima

NATO-smjernice Strateškog koncepta

Glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen je predstavio ono što bi u idealnoj varijanti trebao biti novi Strateški koncept, a koji će članovi Saveza usvojiti do održavanja sastanka na vrhu 19. i 20. studenoga u Lisabonu. Naglasio je i da smatra da bi ta institucija trebala postati temelj svjetske sigurnosti. Prva od triju zadaća postavljenih pred NATO jest, kako je Rasmussen kazao, modernizacija vojnog aparata Saveza. Druga je važna zadaća ne zaboraviti ono što se uz vrlo visoku cijenu izvuklo kao pouka iz situacije u Afganistanu. Treća je zadaća produbljenje aktualnih partnerstava Saveza sa zemljama u azijsko-pacifičkom području, na Mediteranu, u Zaljevu te s Rusijom. Kad je riječ o trećoj fazi, Rasmussen je istaknuo da je NATO Savez u ovom trenutku spremjan braniti 900 milijuna građana, protiv svih vrsta prijetnji današnjice kao i onih s kojima će se Savez suočiti u nadolazećem desetljeću, a Strateški koncept nacrt je za taj novi NATO. Govoreći o važnosti Saveza, Rasmussen je istaknuo i da je napad na bilo koju zemlju članicu, zapravo napad na svih 28 zemalja. Uz vojno djelovanje, jedan od stupova Saveza su i političke konzultacije, jer osim Saveza ne postoji mjesto gdje Europa i Sjeverna Amerika u procjeni sigurnosnih pitanja surađuju na svakodnevnoj bazi. Rasmussen je podsjetio i na opasnost od međunarodnog terorizma, a što uključuje i cyber-napade koji

mogu paralizirati rad država, a time i osakatiti gospodarstvo. Upravo napadi te vrste jedan su od razloga zašto se NATO mora transformirati. "Obrana naših građana ne počinje i ne završava na granici. Ona može početi u Kandaharu, a može početi i u cyber-prostoru, stoga NATO mora biti u stanju braniti taj cijeli spektar", kazao je glavni tajnik Saveza. Govoreći o novom Strateškom konceptu, dotaknuo se i dijela vezanog uz obranu od raketnih napada kao i nuklearnog naoružavanja.

Govoreći o misijama u Afganistanu, Rasmussen je rekao da je iskustvo te misije pokazalo da često vojska nije dovoljno rješenje za krizu i sukob, stoga Savez mora njegovati sveobuhvatan pristup u kojem su politički, civilni i vojni napor usklaćeni. Iskoristio je priliku upozoriti europske saveznike

ke SAD-a da ne smiju u velikim količinama smanjivati svoje proračunske troškove za obranu, te kako se moraju izbjegavati duboka rezanja jer je to jedini način da se i u budućnosti očuva sigurnost koja je nužna za ekonomski razvoj.

Inače, potreba za Strateškim konceptom je sasvim opravdana budući da je posljednji takav dokument donesen 1999. godine. U Atlantskom savezu se trenutačno raspravlja o prvom nacrtu dokumenta, o kojemu će raspravljati i ministri vanjskih poslova i obrane 28 zemalja članica na sastanku koji će se 14. listopada održati u Bruxellesu. ■

Pripadnici 6. HRVCON-a posjetili Zagrebačku džamiju

Pripadnici 6. HRVCON-a potkraj rujna posjetili su Zagrebačku džamiju gdje im je domaćin bio imam dr. Aziz ef. Hasanović. Na početku predavanja efendija Hasanović je izrazio zadovoljstvo što može sudjelovati u pripremi naših vojnika za odlazak u jednu tako plemenitu misiju očuvanja mira kao što je ova na Golanskoj visoravni. Ističući činjenicu da je i u

međunarodnoj zajednici primjećena visoka profesionalnost pripadnika OSRH-a, imam je tomu u prilog naveo i pismo zahvale koje su Islamska zajednica i on osobno dobili od američkog veleposlanika u Hrvatskoj Jemesa Foleyja za sudjelovanje imama u obuci američkih vojnika koji u sklopu združenog američko-hrvatskog kontingenta odlaze u Afganistan.

Predavanje je nastavljeno u molitvenom dijelu džamije gdje je imam izložio način ulaska u džamiju te objasnio značenje njezinih pojedinih dijelova – od mesta rezerviranog za predvoditelja molitve imama koji se uvijek okreće prema Meki, do sobe za izolaciju u kojoj zadnjih desetak dana mjeseca ramazana odabrani imam provodi u molitvi i bdjenju. Posebno je imam objasnio sunitsko i šijitsko prakticiranje islama, te je naveo nekoliko najsvetijih stvari za muslimanske vjerske osjećaje.

Na kraju predavanja zapovjednik kontingenta bojnik Denis Vuković zahvalio se predavaču Azizu ef. Hasanoviću na zanimljivim i dragocjenim informacijama i savjetima, te Službi za odnose s javnošću i informiranje koja je organizator i koordinator ovoga dijela predavanja vezanog uz dodatnu obuku sudionika mirovnih misija.

M. ČOSIĆ

Vojnici posjetili sinagogu

U sklopu priprema pripadnika OSRH-a za sudjelovanje u misiji UNDOF na Golanskoj visoravni, sudionici 6. HRVCON-a posjetili su sjedište Židovske vjerske zajednice Bet Israel u Zagrebu. Na početku predavanja djelatnik Službe za odnose s javnošću i informiranje Mirko Čosić zahvalio je rabinu dr. Kotelu Da-Donu na srdačnom dočeku te istaknuo važnost ovoga dijela priprema za naše pripadnike OSRH-a. Domaćin i duhovni vođa zajednice rabin dr. Kotel Da-Don održao je zanimljivo i nadasve korisno predavanje o židovskoj vjeri, s posebnim osvrtom na trenutačnu situaciju na Golanskoj visoravni gledajući iz perspektive države Izrael.

Potom im je skrenuo pozornost da bi bilo nerazborito zbog neznanja i nepoznavanja običaja te trenutačnog stanja upasti u nezgodnu situaciju ili izazvati nepotreban incident. Rabin je potom pokazao glavne dijelove sinagoge, od kojih je najsvetiji Kovčeg saveza u kojem se čuva "Mojsijevo Petoknjiže". Sinagoga je okrenuta istoku, tj. prema Jeruzalemu. U samom Jeruzalemu sinagoge su okrenute k Zidu plača (prvom hramu kralja Salomona), a to je mjesto kolijevka židovstva jer je ondje praočat vjere Abraham trebao žrtvovati svoga sina Izaka i na tom mjestu mu se objavio Bog.

Rabin je istaknuo da je dobro pokazati poštovanje prema lokalnom stanovništvu, primjerice, da tijekom subotnjeg dana smanje ophodnje kroz židovska naselja jer to može biti protumačeno kao nepoštivanje subotnjeg počinka.

Na kraju posjeta predavaču se obratio zapovjednik 6. HRVCON-a bojnik Denis Vuković te mu zahvalio na zanimljivom i stručnom predavanju na kojem su čuli mnogo dragocjenih informacija i savjeta.

M. ČOSIĆ

Ivana VALENTIĆ MIKŠIK, snimio Josip KOPI

IZOBRAZBA IZ PODRUČJA ODNOSA S JAVNOŠĆU

Odnose s javnošću se sve više prihvata kao onaj bitni segment, vrata, izlog sustava.

Otvorenost sustava naš je interes, a brzina, točnost i vjerodostojnost načela

Služba za odnose s javnošću i informiranje osmisila je model izobrazbe iz područja informiranja i odnosa s javnošću namijenjen časnicima za odnose s javnošću svih ustrojbenih cjelina OS-a. Novi krug temeljnog tečaja bio je povod za razgovor o navedenoj temi s pukovnikom Draženom Jonjićem, zamjenikom načelnika Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a.

Povod je ovom razgovoru održavanje novog kruga temeljnog tečaja iz područja odnosa s javnošću, koji organizira Služba za odnose s javnošću i informiranje MORH-a. Recite nam na početku zašto je bitno razumijevanje odnosa s javnošću kao i izobrazba iz tog područja?

Prihvatanje činjenice da javnosti treba predstavljati rezultate našega rada, shvaćanje medija kao partnera neke su od osnovnih postavki složenog procesa odnosa s javnošću. Predstavljanje vlastite organizacije, našeg obrambenog sustava, njegovih postignuća kontinuirani je proces. Biti pravodoban, točan, vjerodostojan jedni su od postulata odnosa s javnošću. Ponekad nije ni najmanje lako komunicirati naše ak-

tivnosti, kako zbog posebnosti Oružanih snaga, s jedne strane, a i posebnih interesa medija, s druge strane, no od temeljnih načela rada se ne može odustati. Da bi cijelokupni obrambeni sustav, Ministarstvo obrane i OSRH odnose s javnošću podigli na još višu razinu te bili jednak kvalitetni kao i naši partneri u NATO-u, Služba za odnose s javnošću i informiranje je osmisila i razvila niz modula izobrazbe iz ovog područja. Na taj smo način, od 2008. pokrenuli nadogradnju sustava odnosa s javnošću, koji je svakim danom sve učinkovitiji, suvremeniji, u skladu s najnovijim trendovima iz ovog područja.

Kako konkretno izgleda izobrazba iz područja odnosa s javnošću, odnosno koje teme obuhvaća?

Osim teoretskih tema poput razumijevanja medija – shvaćanja zašto su mediji važni, zatim koji su alati u odnosima s javnošću – veći dio izobrazbe osmišljen je kao niz vrlo realističnih vježbi, pimjerice, pisanja vijesti, priopćenja, priprema za medijski nastup uporabe novih medija. Sve vježbe odvijaju se u realnom vremenu koje postupno skraćujemo da bi naši polaznici stekli osjećaj da informacija ima smisla ako se predstavi na vrijeme. Tijekom izobrazbe polaznici daju velik broj izjava za televiziju, radio ili pisane medije. Radi se u malim skupinama i ova izobrazba nije za polaznike koji tečaj mogu shvatiti kao mjesto za odmor od svakodnevnih obveza. Dosadašnja iskustva pokazuju da su naši polaznici itekako motivirani i da prihvataju brojne savjete tijekom raščlambi zadaća. Čuti od kolega i od predavača ono što je dobro i prihvatiti savjete da bi se ponešto moglo nadograditi, korisno je u svakodnevnom djelovanju.

Kome je izobrazba namijenjena i koliko je do sada polaznika završilo temeljni tečaj?

Izobrazba je ponajprije namijenjena časnicima za odnose s javnošću svih ustrojbenih cjelina Oružanih snaga, ali i svima onima koji imaju potrebu za znanjima i vještinama odnosa s javnošću

Izobrazba je ponajprije namijenjena časnicima za odnose s javnošću svih ustrojbenih cjelina Oružanih snaga, ali i svima onima koji imaju potrebu za znanjima i vještinama odnosa s javnošću

s javnošću. Naravno, voljeli bismo da su naši kapaciteti veći, no i do sada je našu izobrazbu završilo četrdesetak što časnika za odnose s javnošću, što drugih djelatnika MORH-a i pripadnika OSRH-a.

Koliko je razina izobrazbe predviđeno iz područja odnosa s javnošću?

Razvijeno je nekoliko modula. Prvi je modul temeljna izobrazba iz područja odnosa s javnošću. Kao nadogradnja razvijen je modul napredne izobrazbe te kao poseban oblik, trening kriznog komuniciranja. Predviđeli smo izobrazbu i treninge iz područja odnosa s javnošću i za ključno osoblje. Naravno, tu su i mediji treninzi. Ono što je možda važnije od broja razina izobrazbe jest primjenjivost znanja koja nudimo.

Koja konkretno znanja polaznici ovih tečajeva mogu dobiti i koliko im je to korisno u svakodnevnom radu?

Ono temeljno u svakom slučaju jest prihvatanje javnosti, osobito medija kao svojevrsnog predstavnika najšire javnosti, kao partnera. Naši polaznici svladavaju tehnike nastupa znajući da je svaki nastup mogućnost za predstavljanje svoje organizacije i svojega posla.

Možete li ovaj model izobrazbe usporediti s nekim sličnim modelima iz područja odnosa s javnošću koje organizira i provodi NATO?

Sa zadovoljstvom mogu reći da smo se, uspoređujući naš model s modelima što se provode u drugim zemljama, uvjerili da smo primijenili najviše standarde i u njih uklonili našu posebnost. I sami smo sudjelovali u nizu izobrazbi, poput onih u NATO-ovoј školi u Oberammergauu, Mađarskoj, Danskoj, RTCC-u u Makedoniji, pa smo se uvjerili da se naš model uistinu može uspoređivati s drugima. Drugi dio naših nastojanja upravo ide za tim da naš model certificiramo pri NATO-u i ponudimo ga savezničkim i partnerskim zemljama kako bi i oni uputili svoje predstavnike na našu izobrazbu.

Tko su uz vas predavači na vašem tečaju i kakve su dosadašnje reakcije polaznika tečaja?

To su ponajprije djelatnici Službe za odnose s javnošću i informiranje koji imaju osnovno i dodatno obrazovanje upravo iz ovog područja, a, naravno, dosadašnje radno iskustvo naših predavača, kako izvan obrambenog sustava, ali i u sklopu sustava, jest svojevrsna dodatna vrijednost koju nastojimo prenijeti našim polaznicima. U izobrazbi sudjeluju načelnik Službe za odnose s javnošću Goran Grošinić, načelnica Odjela

informiranja Emina Lišić, dugogodišnji časnik za odnose s javnošću kapetan fregate Francois Buj, potom naši kolege koji su zaduženi za nove medije, kameru i fotografiju - Drago Kelemen, Tomislav Brandt, Josip Kopi i drugi. Polaznici su, barem većina, vrlo zadovoljni ovakvim načinom rada. Upravo zbog takve reakcije nije nam teško svaki put prije novog ciklusa temeljito razmotriti planove i uvažiti sve njihove primjedbe i prijedloge kako bi ovaj zajednički rad bio što kvalitetniji i svrhovitiji. Posebno nas veseli činjenica da je tečaj u anonimnoj evaluaciji samih polaznika dobio najviše ocjene.

Rekli ste da je izobrazba, između ostalog, namijenjena časnicima za odnose s javnošću u OSRH. Smatrate li da bi ona bila korisna i pripadnicima OSRH-a koji se pripremaju za sudjelovanje u mirovnim misijama i operacijama?

Apsolutno. Upravo za njih, u sklopu priprema za ISAF održavamo i predavanja iz ovog područja. Taj dio naših aktivnosti, priprema hrvatskog kontingenta za ovu operaciju, vrlo je visoko na listi prioriteta Službe za odnose s javnošću i informiranje.

Koliko je bitno razumijevanje odnosa s javnošću prema NATO standardima i koliko se danas u odnosima s javnošću MORH-a primjenjuju glavne smjernice iz NATO PA načela?

Razumijevanje odnosa s javnošću prema NATO standardima jedna je od točaka na kojima se ili dobiva ili gubi naklonost javnosti. Primjenjujući NATO PA načela u potpunosti, jer to su i naša načela, SOJL je, usudujem se reći, podignuo standard. Naravno, uvijek se može bolje, mi se preispitujemo, raščlanjujemo naše djelovanje. I naši modeli izobrazbe pomažu i nama predavačima da budemo još bolji i učinkovitiji.

Koju su, po vašem mišljenju, najveći izazovi s kojima se danas susrećemo u odnosima s javnošću u sustavu Oružanih snaga?

Potreba, želja javnosti da zna za aktivnosti Oružanih snaga, s jedne, i specifičnosti OS-a, s druge strane, vječni je izazov ne samo za našu Službu. Ipak, raduje činjenica da je, barem kad je riječ o našem sustavu, suradnja sve kvalitetnija. Odnose s javnošću se sve više prihvaća kao bitni dio, vrata, izlog sustava. Otvorenost sustava naš je interes, a brzina, točnost i vjerodostojnost načela. Ipak, raduje činjenica da se sve više prihvaća tvrdnja da osim što mediji trebaju nas, i mi trebamo medije. ■

**Pukovnik Dražen Jonjić,
zamjenik načelnika Službe za
odnose s javnošću i informiranje**

Teme na tečaju

- prezentacijske vještine
- oružane snage i odnosi s javnošću
- definiranje ključnih poruka
- kako funkcioniraju mediji
- uloga časnika za odnose s javnošću
- rad Službe za odnose s javnošću i informiranje i rad s medijima na terenu
- NATO regulativa; temeljni alati i pravila rada
- pisanje vijesti i priopćenja
- izjava za medije
- fotografija u ulozi vijesti
- internet kao alat komunikacije
- organizacija konferencije za medije

Riječ je o modelu koji mogućnost da postanu piloti pruža ljudima mlađim od 25 godina, a koji su već pripadnici OS-a. Model bi, prema njavama, trebao omogućiti bržu popunu letačkim osobljem postrojbi HRZ-a.

Dodatni model izobrazbe učenika-pilota

Smisao je u kratkom vremenu posebnom metodom stalnog nadzora kvalitete i usvojenosti znanja dostići potrebne standarde što su propisani JAR-om i zahtjevima HRZ-a i PZO-a. Jedina razlika između pilota koji će se osposobljavati po ovom modelu i onih koji su završili Fakultet prometnih znanosti bit će samo u razini općih znanja, odnosno specifičnih znanja dobivenih na različitim studijima, dok će razina tzv. zrakoplovne teorije biti jednaka za sve

Zapovjedništvo HRZ-a i PZO-a, Pilotska škola Središta za obuku HRZ-a i PZO-a "Rudolf Perešin" i 93. zb Zemunik osmisili su dodatni model školovanja pilota, koji mogućnost da postanu piloti pruža ljudima mlađim od 25 godina, a koji su već pripadnici OS-a. Model bi trebao omogućiti bržu popunu letačkim osobljem postrojbi HRZ-a. Više o tom programu što bi se trebao provoditi paralelno uz program Kadet kazao nam je zapovjednik Pilotske škole brigadir Željko Jurković, čelnik tima koji je radio na razradi ovog modela. U prvom je naraštaju šest polaznika iz OS-a, mlađih poručnika i oni koji će to tek postati, a trenutačno su polaznici Temeljne časničke izobrazbe. Dakle, riječ je o pripadnicima OS-a koji su već završili studij, mlađi su od 25 godina, što su bili i osnovni preduvjeti da se mogu prijaviti za školovanje. Svi koji su se prijavili, učinili su to dragovoljno, a prva selekcija bio je, naravno, liječnički pregled. Nakon liječničkog pregleda, pojašnjava brigadir Jurković, šest zdravstveno sposobnih kandidata pristupilo je selektivnom letenju – drugoj fazi u odabiru kandidata za učenike–pilote. Oni koji nakon selektivnog letenja zadovolje određene kriterije što su, napomenimo, jednaki kao i za učenike–pilote koji se školuju u sklopu programa Kadet, pristupit će teorijskom osposobljavanju za početak letačke izobrazbe.

Teorijsko osposobljavanje provodit će se po standardima JAR-a, razina teorije ATPL (airliner traffic pilot licence), što je, napomenuo je brigadir Željko Jurković "najviša razina teorije civilnih pilota i odgovara klasi zrakoplova na kojoj mi letimo (HPA – high performance airplane i SET – single engine turbine), a dopunjena je potrebnim znanjima koje zahtijevaju OS – HRZ i PZO." Taj dio izobrazbe trebao bi se provoditi u suradnji s Fakultetom prometnih znanosti, a teoretski dio obuhvaća tisuću nastavnih sati. Kao predložak za provođenje nastave uzet je upravo model koji se rabi u Frankfurtu kod školovanja kontrolorskog osoblja europskih zemalja. "Dnevno se radi deset nastavnih sati. Od toga se šest sati sluša nastavna teorija, novi sadržaji, a četiri sata su vježbe. Smisao je u kratkom vremenu posebnom metodom stalnog nadzora kvalitete i usvojenosti znanja dostići potrebne standarde koji su propisani JAR-om i zahtjevima HRZ-a i PZO-a", pojašnjava Jurković.

Bez položene teorije nema nastavka školovanja

Polaznici prvog naraštaja već su završili tehničku učionicu, dobili su spoznaju o zrakoplovu, tehničkim karakteristikama te usvojili znanja iz primijenjene teorije za selektivno letenje. Taj

Polaznici prvog naraštaja već su završili tehničku učionicu, dobili su spoznaju o zrakoplovu, tehničkim karakteristikama te usvojili znanja iz primijenjene teorije za selektivno letenje. Taj dio obuke provodili su nastavnici letenja u Eskadrili aviona.

dio obuke provodili su nastavnici letenja u Eskadrili aviona. Položili su ispite iz redovitih i izvanrednih postupaka i čekaju prvi letački dan. Selektivno letenje traje približno 9 sati, odnosno 33 leta. Nakon toga će povjerenstvo donijeti odluku jesu li polaznici sposobni za nastavak izobrazbe za vojnog pilota. "Naglašavam vojnog pilota, jer školovanje za civilne pilote nema model selektivnog letenja," tvrdi Jurković. Nakon završetka selektivnog letenja, započinju slušati teoriju ATPL-a. Prema riječima zapovjednika Pilotske škole, sva potrebna literatura je osigurana, a na raspaganju će imati i "međunarodnu banku s 14 tisuća pitanja iz svih predmeta. Zamisao je da se učestalo provode kontrolni zadaci koji u sebi sadrže ukupno prijedenu teoriju do tada, što zahtijeva kontinuirani rad i neprekidno obnavljanje znanja. Bez položene teorije nema nastavka letačke izobrazbe. To ni u kojem slučaju nećemo dopustiti." Planirano je da taj dio izobrazbe bude gotov do ožujka. Nakon toga slijedi temeljna obuka iz padobranstva, a potom nastavak letačke izobrazbe zajedno s kadetima-pilotima. Svaka zemlja, pojašnjava Jurković, u obuci pilota ima neku svoju posebnost. Naša se temelji na zrakoplovima HPA s mnogo samostalnog letenja po svim profilima. Daljnje usmjerjenje i nastavak specijali-

zacije pilota ovisit će o potrebama HRZ-a, njihovoj zdravstvenoj sposobnosti i, na kraju, o njihovim osobnim željama. Dakle, sve mogućnosti će im biti otvorene.

Brigadir Jurković razgovarao je sa svim kandidatima prvog naraštaja. "Mnogo ljudi svoj životni poziv odabire s 15, 17, 20 godina. No, neki životni poziv mijenjaju s pedeset godina. Motiv da bi se radio neki posao ne mora biti ljubav. Pilotima je najčešće letenje i ljubav i hobi i profesija. No, čovjek može letjeti i iz nekih drugih razloga, a da mu letenje nije hobi. Dakle, ne vidim zašto netko i s dvadeset i više godina ne bi odlučio postati vojni pilot. U razgovoru sa svima njima video sam da su odluku donijeli vrlo brzo i da su iznimno motivirani uspjeti u svojoj nakani." Činjenica jest", dodaje, "da će učenici-piloti koji su se školovali po ovom modelu biti koju godinu stariji od pilota koji se školuju po programu Kadet. No, to u današnjim okolnostima ni na koji način neće utjecati na njihovu borbenu spremnost za daljnju obuku."

"Zanimljivo je", kaže Jurković, "da smo dobili mnogo upita o mogućnosti pristupanja letačkoj izobrazbi od ljudi koji nisu u sustavu OS-a, iz građanstva su i nalaze se pri završetku studija ili su ga završili, a željeli bi biti vojni piloti." Napominje da za ovakav model školovanja ima i upita iz drugih zemalja te bi upravo u tome HRZ i PZO mogao biti grana koja na sebe može preuzeti proces izobrazbe pilota i za potrebe zrakoplovstava drugih zemalja. Ovim modelom izobrazbe, prema njegovim riječima, smanjeni su i troškovi školovanja pilota, te očekuje da će postati jednako uspješan model kao i program Kadet te da će biti pomoći model za prijam letačkog osoblja u HRZ i PZO.

Brigadir Jurković je napomenuo i da su u postojećim modelima izobrazbe pilota uvedene određene izmjene, tako da nije riječ samo o još jednom modelu nego strukturnoj promjeni unutar modela izobrazbe pilota. Namjera im je ukupne standarde podići na još višu razinu te od mjerodavnih institucija dobiti i licenciju MFTO (military flight training organization). ■

Učenici-piloti s instrukturima

Ivan ŽEČEVIĆ-TADIĆ

Troje pripadnika hrvatskog kontingenta primilo je najviše odličje za izvanredno služenje u slovačkom kontingentu misije UNFICYP čime su postali jedini Hrvati kojima je pripala ta čast

PRIZNANJE HRVATSKIM ČASNICIMA u misiji UNFICYP

UNFICYP je jedna od najduljih mirovnih misija pod okriljem UN-a. Započela je 1964. s ciljem sprečavanja dalnjih sukoba između grčke i turske zajednice na Cipru te vraćanjem otoka u normalno stanje. UNFICYP je od sporazuma o prekidu vatre između dviju strana, potpisanim 1974., nadzirao crte prekida vatre, pružao pomoći u humanitarnim nastojanjima te održavao stabilno stanje u zoni razgraničenja između turskih i snaga ciparskih Turaka na sjeveru otoka, kao i snaga ciparskih Grka na jugu. Napori koji se ulažu u ovoj misiji imaju svrhu pomoći sukobljenim stranama u pridržavanju sporazuma, a vojne i policijske snage misije bave se raznim incidentima na dnevnoj bazi. Zadaća je misije također, pomoći prognanicima na otoku kao i podupirati vraćanje normalnog tijeka civilnog života u zoni razgraničenja. Posebna izaslanica glavnog tajnika UN-a i čelnica misije je Lisa M. Buttenheim iz SAD-a, a trenutačni zapovjednik vojne komponente je kontraadmiral Mario Sanchez Debernardi iz Perua.

U rujnu 2009. na Cipar su kao članovi hrvatskog kontingenta stigli satnik Ivan Žečević-Tadić, bojnik Dalibor Borković i satnica Marina Jurčić. Pod vodstvom satnika Žečević-Tadića, hrvatski tim obavlja je svoje dužnosti u skladu s najvišim standardima profesije, imajući čitavo vrijeme na umu da ugled njihove malene zemlje s velikim srcem na ovom prostoru ovisi upravo o njima. Služeći kao dio slovačko-mađarskog kontingenta, njihov doprinos prepoznala je slovačka Vlada pred kraj njihove rotacije, u rujnu 2010. Troje pripadnika hrvatskog kontingenta primilo je najviše odličje za izvanredno služenje u slovačkom kontingentu misije UNFICYP čime su postali jedini Hrvati kojima je pripala ta čast. Ponosni vlasnici ovog odličja vratili su se u domovinu ispunjeni spoznajom o izvrsno obavljenu poslu; riječima zapovjednika vojne komponente, kontraadmirala Maria Sancheza: "Bravo Zulu!" ■

Članovi hrvatskog kontingenta na Cipru - satnik Ivan Žečević-Tadić, bojnik Dalibor Borković i satnica Marina Jurčić

Republika Cipar euroazijska je otočna država smještena u istočnom Mediteranu. S obzirom na svoju stratešku poziciju na vratima između Bliskog istoka i Europe, u svojoj povijesti vidjela mnoge okupatore na vlastitu tlu. Niz različitih događaja u povijesti doveo je do pokretanja vojne intervencije Turske 1974. godine, a 1983.

ciparski Turci proglašili su Tursku Republiku Sjeverni Cipar, koju do danas priznaje jedino Turska. Vojna intervencija dovila je do stotina tisuća prognanih stanovnika Cipra. Rezultat toga su današnja četiri dijela otoka: Republika Cipar s međunarodno priznatom vladom koja se proteže na dvije trećine južnog dijela otoka; Turska Republika Sjeverni Cipar, priznata jedino od Turske proteže se na sjevernoj trećini otoka; Zelena linija koja je zona razgraničenja pod nadzorom UN-a i pokriva 2,76 posto otoka te dvije baze pod britanskom vlašću koje pokrivaju ukupno 2,74 posto otoka.

Svi govornici istaknuli su uspješnu tridesetsedmogodišnju vojnu karijeru admirala Fitzgeralda i njegov doprinos na čelu JFC Naples na poboljšanju međusobnih odnosa u regiji, poželjevši mnogo uspjeha novom zapovjedniku, admiralu Locklearu

Primopredaja zapovjednika Združenog NATO zapovjedništva u Napulju

Načelnik Glavnog stožera OSRH general zbora Josip Lucić i zapovjednik Hrvatske ratne mornarice kontraadmiral Ante Urlić s izaslanstvom sudjelovali su od 5. do 6. listopada na svečanosti primopredaje dužnosti zapovjednika Združenog NATO zapovjedništva u Napulju između admirala Marka Fitzgeralda i admirala Samuela Lockleara III.

Dan prije svečanosti primopredaje dužnosti, na prijmu za visoke uzvanike, admirala Fitzgeralda u svom govoru se posebno zahvalio generalu Luciću i admiralu Urliću na gostoprimgstvu tijekom njegovih posjeta Hrvatskoj. Admirala Fitzgeralda posjetio je Hrvatsku u četiri navrata od kojih je posljednji posjet, u srpnju 2010., bio jedan od posljednjih njegovih posjeta inozemstvu.

Zapovjednik Združenog NATO zapovjedništva u Napulju je uvijek američki admirala koji ujedno obnaša i dužnost zapovjednika Mornaričkih snaga Sjedinjenih Američkih Država za Europu i Afriku. Stoga je razumljiv velik broj učesnika na svečanosti, ministara obrane, načelnika glavnih stožera, zapovjednika ratnih mornarica i ostalih generala i admirala iz NATO zapovjedništava i nacionalnih mornaričkih zapovjedništava europskih i afričkih zemalja. Kao zapovjednik Združenog NATO zapovjedništva u Napulju, operativno je odgovoran za NATO misije na Balkanskem poluotoku, u Iraku i na Sredozemlju. Kao zapovjednik Mornaričkih snaga SAD-a odgovoran je za američke pomorske snage koje djeluju u Atlantskom i Indijskom oceanu te u Sredozemnom i Černom moru

Svečanost primopredaje dužnosti zapovjednika Združenog NATO zapovjedništva u Napulju i zapovjednika Mornaričkih snaga SAD-a za Europu i Afriku, počela je fanfarama Talijanske kopnene vojske, poznatih Bersaliera. Usljedilo je intoniranje himne NATO saveza i pregled počasnog postroja Američkih mornaričkih snaga i Združenog NATO zapovjedništva. Protokolarni uvod u svečanost završio je intoniranjem i pjevanjem državne himne Republike Italije i Sjedinjenih Američkih Država te blagoslovom vojnog kapelana.

Na primopredaji dužnosti govorili su zapovjednik Ratne mornarice SAD-a, admirala Gary Roughead, zapovjednik Američkog zapovjedništva za Afriku, general William Ward i načelnik stožera NATO zapovjedništva za operacije, njemački general Manfred Lange. Svi govornici istaknuli su uspješnu tridesetsedmogodišnju vojnu karijeru admirala Fitzgeralda i njegov doprinos na čelu JFC Naples na poboljšanju međusobnih odnosa u regiji poželjevši

ujedno mnogo uspjeha novom zapovjedniku, admiralu Locklearu. Nakon govora, admirala Fitzgeralda odlikovan je Odličjem za službu sa zlatnim tracima (Service medal) kojim ga je odlikovao državni tajnik za mornaricu, Odličjem za izuzetni doprinos u obrani (Defence distinguish medal) ministra obrane SAD-a i Odličjem za zasluge u NATO-u (NATO meritorious medal) od glavnog tajnika NATO-a.

Admirala Fitzgeralda je istaknuo zadovoljstvo posjetom zemljama Balkanskog poluotoka, osobito zbog napretka prema konačnom miru u toj regiji. Rekao je da mu je dragو što su za njegova mandata Republika Albanija i Republika Hrvatska ušle u NATO savez. Zahvalio je svim svojim suradnicima u zapovjedništvu JFC i zapovjednicima niže razine.

Usljedilo je čitanje ukaza o umirovljenju admirala Fitzgeralda i imenovanju admirala Lockleara. S glavnog jarbola spuštena je zastava zapovjednika JFC Naples pa je obavljena primopredaja zastave zapovjednika, zastave Združenog NATO zapovjedništva, zastave Američkih mornaričkih snaga za Europu i zastave Američkih snaga za Afriku, čime je admirala Locklear postao novi zapovjednik.

Na kraju svečanosti admirala Locklear se zahvalio admiralu Fitzgeraldu na dosadašnjim aktivnostima u Napulju te je izrazio divljenje veličinom područja odgovornosti svog zapovjedništva uz napomenu da je spremam započeti novu dužnost na najbolji mogući način. Svečanost primopredaje dužnosti popraćena glazbom Orkestra Mornaričkih snaga SAD-a za Europu i Afriku, zatvorile su fanfare talijanskih Bersaliera. ■

Ivana VALENTIĆ MIKŠIK, snimio Josip KOPI

Služenje domovini i promicanje njezinih interesa diljem svijeta vojnim pozivom jedna je od najtežih zadaća u svim vojskama svijeta pa tako i u OSRH, kazao je zamjenik načelnika Glavnog stožera za planove i resurse general-pukovnik Slavko Barić ročnicima te istaknuo kako je vojni poziv jedno od najčasnijih zanimanja

Prisegnuo peti naraštaj DRAGOVOLJNIH ROČNIKA

U Središtu za temeljnu obuku u Požegi 8. listopada održana je svečana prisega petog naraštaja ročnika na dragovoljnem služenju vojnog roka. Svečanu prisegu položilo je 246 dragovoljnih ročnika, od čega 216 muškaraca i 30 žena.

Svečanosti su nazočili zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH-a general-pukovnik Slavko Barić, zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Zvonko Peternel, zapovjednik Zapovjedništva za obuku "Fran Krsto Frankopan" HKoV-a brigadni general Ivan Jurić, zapovjednik Središta za temeljnu obuku HKoV-a pukovnik Robert Krnčević, izaslanik ministra obrane ravnatelj Uprave za ljudske resurse Nenad Smolčec, kao i ostali predstavnici OSRH-a i MORH-a, Grada Požege i Požeško-slavonske županije te udruga proisteklih iz Domovinskog rata.

Čestitajući dragovoljnim ročnicima na položenoj prisezi, izaslanik ministra obrane Nenad Smolčec izrazio je nadu kako će većina njih postati profesionalni vojnici te da će punu afirmaciju doživjeti u NATO sustavu zajedno s najsvremenijim vojskama svijeta. "Članstvo u NATO savezu otvara brojne mogućnosti, ali i podrazumijeva obvezu OSRH-a u podizanju svih standarda", rekao je Smolčec dodavši kako pripadnici OSRH-a upravo svojim radom, cijelivotinom obrazovanjem i zalaganjem moraju učiniti maksimalan napor da i u NATO-u budemo prepoznati kao pouzdan i odgovoran partner. Osrv-

nuo se i na stvaranje hrvatske države, istaknuvši kako su upravo očevi dragovoljnih ročnika zasluzni za neovisnost države koju 8. listopada obilježavamo.

Ročnicima se prigodno obratio i zamjenik načelnika GSOS RH-a general-pukovnik Slavko Barić, istaknuvši da je vojni poziv jedno od najčasnijih zanimanja, koji zahtjeva određene napore, ali je i neprocjenjivo iskustvo. "Služenje domovini i promicanje njezinih interesa diljem svijeta vojnim pozivom jedna je od najtežih zadaća u svim vojskama svijeta pa tako i u OSRH", istaknuo je general Barić pred postrojenim ročnicima u požeškoj vojarni.

Nakon svečane prisege u požeškom Središtu za temeljnu obuku general Slavko Barić je sa suradnicima obišao novouređene prostorije za boravak i obuku dragovoljnih ročnika po standardima NATO-a.

Peti naraštaj dragovoljnih ročnika sa služenjem dragovoljnog roka započeo je 24. rujna 2010. Dragovoljni vojni rok traje osam tjedana, a obuhvaća provođenje temeljne i specijalističke obuke u vojarni u Požegi. Nakon uspješnog završetka programa obuke u skladu s postignutim rezultatima u obuci, odabranim ročnicima ponudit će se mogućnost sklapanja Ugovora o ospozobljavanju za djelatnog vojnika, odnosno o izobrazbi časnika, potpisom kojim se stječe status djelatne vojne osobe, a prema potrebama OSRH u slijedećem razdoblju. ■

Izaslanstvo čeških Oružanih snaga u ZzP-u

Na temelju godišnjeg plana međunarodne bilateralne vojne suradnje od 30. rujna do 3. listopada u radnom posjetu Zapovjedništvu za potporu u vojarni "Satnik Josip Zidar" u Velikoj Buni borbivo je brigadni general Jaroslav Kocián, zapovjednik Zapovjedništva snaga za potporu čeških OS. Brigadnog generala Kociána primio je zapovjednik Zapovjedništva za potporu brigadni general Mate Ostović koji ga je upoznao sa zadaćama ZzP-a, organizacijom logističke potpore u

OSRH kao i organizacijom logističke potpore u području operacija. Brigadni general Jaroslav Kocián posjetio je i Remontni zavod kao sastavnicu Zapovjedništva za potporu. Brigadir Željko Kiršić, zapovjednik Remontnog zavoda, prikazao je organizaciju II. stupnja održavanja u OSRH.

Tijekom posjeta Puli upoznat je s organizacijom i zadaćama Opslužne bojne te načinom rada opslužništava u vojarnama

OSRH. Posjet je iskorišten za učvršćivanje daljnje suradnje dvaju zapovjedništava u području logistike.

OJI

Američki vojni izaslanik posjetio GOMBR

Američki vojni izaslanik u Republici Hrvatskoj brigadir Calvin T. Carlsen 6. listopada je službeno posjetio Gardijsku oklopno-mehaniziranu brigadu HKoV-a. U Zapovjedništvu brigade u vojarni "Bosut" u Vinkovcima primio ga je zapovjednik GOMBR-a brigadni general Mladen Mikolčević sa svojim stožerom. Američkom gostu predstavljena je povjesnica, ustroj i zadaće brigade, te angažiranost u međunarodnim vojnim operacijama. Ovo je prvi posjet GOMBR-u brigadira Calvin T. Carlsena od imenovanja na dužnost novog američkog vojnog izaslanika u Republici Hrvatskoj.

OJI

Vojni izaslanik SAD-a u RH posjetio HKoV

Brigadir Calvin T. Carlsen novi je vojni izaslanik SAD-a u Republici Hrvatskoj. Dužnost je preuzeo u srpnju 2010. kada je posjetio zapovjednika i Zapovjedništvo Hrvatske kopnene vojske. Tada je dogovoren da se brigadiru Carlsenu omogući posjet postrojbama HKoV-a, pa ga je od 4. do 6. listopada zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Mladen Kruljac primio u službeni posjet. Tijekom posjeta brigadir Carlsen upoznat je s ustrojem, organizacijom, zadaćama i sposobnostima postrojbi HKoV-a te se upoznao s obučnim sadržajima poligona "E. Kvaternik", "Gašinci" i "Crvena zemlja". Poseban naglasak prilikom posjeta brigadira Carlsena bio je na pripremi i obuci pojedinca i postrojbi HKoV-a koji sudjeluju u operacijama ISAF i UNDOF. Razmatrana je i mogućnost proširenja bilateralne suradnje između OS SAD-a i HKoV-a radi povećanja sposobnosti postrojbi Hrvatske kopnene vojske te razmjene iskustva i naučenih lekcija u području obuke i sudjelovanja u MVO.

OBI

Seminar u Topničko-raketnoj pukovniji

Topničko-raketna pukovnija ZOD-a bila je domaćin seminara *Sposobnosti topništva u MVO*, koji su od 28. do 29. rujna u vojarni "Bilogora" u Bjelovaru održali dva časnika i jedan dočasnik s topničke akademije Fort Sill Oklahoma kao dio TCT (travel contact team) iz programa M2M. Seminaru su nazočila 36 časnika i dočasnika topničkih specijalnosti iz sastava HKoV-a, s posebnim naglaskom na časnike i dočasnike koji su bili ili se spremaju za topničke dužnosti u sklopu misije ISAF u Afganistanu. Teme predavanja bile su ustroj topničkih postrojbi i topničko naoružanje američke vojske, način odabira i pripreme za misiju pojedinača i postrojbe američke vojske te uporaba topništva u urbanim operacijama kao i rad timova za vatrenu potporu. Posebna tema seminara bila je razmjena iskustava iz međunarodnih misija, posebice Afganistana, pri čemu su topnici američke vojske govorili o svojim bogatim postrojbenim i osobnim iskustvima.

Velika zainteresiranost i kooperativnost pripadnika HKoV-a pokazala je potrebu za nastavkom i proširenjem suradnje s pripadnicima topničke akademije iz Fort Silla.

M. R.

UŠTEDA ENERGIJE

Američka kopnena vojska provodi program uštede energije na lokalnoj razini, s ciljem smanjenja ukupnih operativnih i režijskih troškova zgrada, smanjenja emisije stakleničkih plinova te razvoja održivih i ekonomski učinkovitih modela dobivanja obnovljive energije. Kao i ostala savezna tijela i agencije, i vojska je obvezna razviti programe smanjenja potrošnje energije uz istodobno održavanje potrebnog stupnja spremnosti i sposobnosti obavljanja zadaća. Vojska planira ostvariti te ciljeve između ostalog i oslanjanjem na nove tehnologije na području proizvodnje energije i smanjenja potrošnje energije pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Među zanimljivim aktivnostima su npr. savezni program isključivanja napajanja računala na kraju radnog dana, ugradnja učinkovitijih žarulja na javne površine, uklanjanje svake druge žarulje na rasvjetcnim tijelima javnih parkirališta unutar baza, postavljanje fotonaponskih solarnih panela i solarnih termopanela na zgrade unutar baza.

M. PETROVIĆ

Foto: US Army

POČETAK GRADNJE KANADSKOG MSPV-a

Rezanjem prvih limova i profila, 2. rujna 2010. je započela gradnja prvog od devet ophodnih brodova srednjeg dometa (Mid-Shore Patrol Vessel – MSPV) za potrebe kanadske obalne straže. Nova klasa ophodnih plovila bit će potpora postojećoj floti u jačanju i provedbi ribarstva te će povećati sigurnost obalnog pojasa i plovnih putova. Objavljeno je da će prvi brod ući u operativnu uporabu tijekom 2011., dok bi preostali brodovi trebali biti dostavljeni tijekom 2013. Novi bi brodovi trebali zamijeniti postojeće ophodne brodove srednjeg dometa koji se nalaze pri kraju radnog vijeka.

Ovi ophodni brodovi su duljine 43 m, postizat će brzinu 25 čv i imati najveći doplov 2000 Nm, dok im je autonomija projektirana na dva tjedna. Pet plovila bit

će primarno namijenjeni pružanju potpore kanadskoj Upravi za ribarstvo i oceane u programima očuvanja i zaštite pomorskih regija. Preostala četiri plovila bit će dodijeljena u združeni program s kanadskom policijom da bi se povećala sigurnost plovnog puta Velika jezera - St. Lawrence.

Kanadskom brodogradilištu Irving Shipbuilding Inc. u Halifaxu, Nova Scotia dodijeljen je ugovor o gradnji svih devet brodova u rujnu 2009., a njegova vrijednost se procjenjuje na 194 milijuna američkih dolara.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVA ZGRADA

U Montereyju u Kaliforniji Američka je kopnena vojska sagradila novu zgradu sa 60 učionica za potrebe Instituta za strane jezike (Defense Language Institute). Zgrada je konstruirana tako da što više štedi energiju te da istodobno omogući polaznicima što ugodniji boravak i rad. Izgradnja je stajala 28 milijuna dolara, a manjim izmjenama ušteđeno je više od 500 000 dolara tijekom radova. Zgrada ima unutarnje dvorište koje omogućava maksimalno iskorištavanje dnevnog svjetla tijekom radnog dana, a omogućava i prostor za boravak na svježem zraku polaznicima tijekom stanke. Planira se izgradnja još dvije moderne zgrade koje bi trebale olakšati rad nastavnicima i polaznicima te ubrzale učenje stranih jezika pripadnika Američke kopnene vojske.

M. PETROVIĆ

Foto: US Army

19

EUROCOPTER PREDSTAVIO SVOJ HIBRID X3

Potkraj rujna europski proizvođač helikoptera tvrtka Eurocopter službeno je predstavila svjetskoj javnosti tehnološki demonstrator svog hibridnog helikoptera, koji bi trebao biti u stanju postizati brzine veće od 407 km/h. To je blizu performansi koje je Sikorsky nedavno postigao svojim demonstratorom X2. Riječ je o prvom takvom Eurocopterovom tehnološkom konceptu koji nosi naziv X3 (pretpostavlja se da se tim imenom kani naglasiti odlike poput velika brzina, veliki dolet i hibrid). Prvi probni let je obavljen 6. rujna, dok je 27. rujna započela serija letnih testiranja koja će trajati do kraja ove godine. Do tada će X3 letjeti ograničenom snagom, dok se maksimalne brzine kane postizati tijekom letnih testiranja koja se nastavljaju u ožujku 2011. godine.

Pogonski blok na X3 čine dva turbovratilna motora, koja pokreću glavni rotor s pet krakova te, umjesto repnog rotora, pokreću i propelere na dva bočna krilna nosača. Eurocopter na svojoj web-stranici ne navodi više podataka o pogonskom bloku. Prema očekivanjima Eurocoptera, X3 bi vrlo lako mogao naći svoju primjenu za civilne i vojne svrhe, odnosno u zadaćama prijevoza ljudi i opreme, traganja i spašavanja, brzog medicinskog prijevoza, nadzora državne granice, mora i obale te za sve one zadaće za koje je brzina letjelice odlučujuća.

I. SKENDEROVIC

Foto: Patrick Penna

VIPERI SPREMNI ZA OPERATIVNU UPORABU

Marinski korpus uskoro će biti bogatiji za novi tip borbenog helikoptera. Naime, u Zapovjedništvu za zračne sustave Američke ratne mornarice (Naval Air Systems

Command - NAVAIR) potkraj rujna završena je operativna procjena borbenog helikoptera AH-1Z Super Cobra (Viper), te je ocijenjen "operativno učinkovitim i prikladnim" za opremanje marinskih potrojbi odnosno za službeno uvođenje u operativnu uporabu.

Zadnje inačice obitelji Super Cobri (W i Z inačice) imaju masu od 8,4 tone, a pogonski blok čine dva turboratilna motora General Electric T700-GE-401 (isti kao i na AH-1W). Viper je dobio novu transmisiju i rotor s četiri kraka napravljen od kompozitnih materijala,

koji je znatno učinkovitiji od prijašnjeg rotora s dva kraka. Novi je rotor toliko učinkovitiji da je omogućio nošenje dvostruko više projektila i dodatnu količinu goriva od 379 litara. Znatno se povećao i borbeni radijus djelovanja sa 70,5 km kod AH-1W na 232 km. Piloti će dobiti Thales Top Owl ciljnik/prikaznik na kacigu pilota te elektrooptički ciljnik Lockheed Martin Hawkeye. Prvi od tri prototipa prvi je put poletio 8. prosinca 2000., a prvi serijski AH-1Z dovršen je u rujnu 2006. godine.

I. SKENDEROVIC

RUSIJA PRIPREMA NATJEČAJ ZA NOVE KORVETE

Izvori bliski ruskom brodograđevnom tržištu potvrdili su vijest da će rusko ministarstvo obrane objaviti natječaj u jesen ove godine za novim projektom korvete koji će u budućnosti zamijeniti postojeće korvete Project 20380, poznat i kao klasa Stereguščj. Nova korveta trebala bi biti brza i mobilna platforma s helikopterskim hangarom te izraženim modularnim naoružanjem.

Izgledno je da će se na natječaj javiti pet ponuđača, od

kojih su tri poznata i pripadaju ruskoj ujedinjenoj brodograđevnoj korporaciji: Zelenodolsk, Severnaja Verf te Almaz. Četvrti brodogradilište nije imenovano, no poznato je da je specijalizirano za mala civilna plovila te posljednje, inozemno brodogradilište.

Prema posljednjim procjenama korvete klase Stereguščj nisu adekvatna plovila te ne udovoljavaju modernim zahtjevima zaštite teritorijalnih voda Ruske Federacije te je

stoga nužno pristupiti novome modelu plovila.

Trenutačno u operativnoj uporabi baltičke flote od listopada 2008. nalazi se prva

korveta klase Stereguščj, druga Soobraziteljn je tek porinuta dok se treća i četvrta nalaze u različitim fazama gradnje.

M. PTIĆ GRŽELJ

PAMETNI TELEFONI ZA PREVOĐENJE

TransTac ili punim imenom Translation System for Tactical Use aplikacija je razvijena za primjenu na tzv. pametnim telefonima a korisniku treba omogućiti dvostrano verbalno prevodenje s engleskog na dari i paštu. Aplikaciju će prvi put operativno rabiti vojnici iz sastava 101. zračnodesantne divizije u Afganistanu koji bi je trebali dobiti do kraja 2010. Uredaj nije toliko napredan da može zamijeniti čovje-

Foto: US Army

ka prevoditelja, ali omogućava vojnicima mogućnost osnovnog sporazumijevanja tijekom rada na terenu te kontakata s lokalnim pučanstvom. Prve aplikacije takvog tipa počele su se razvijati prije četiri godine i rađene su za laptop računala. To je rješenje neprikladno za teren, a pojava sve moćnijih pametnih telefona omogućila je izradu aplikacije i za njih. Vojnici znatno bolje prihvataju upravo takav uređaj jer imaju naviku uporabe mobitela.

M. PETROVIĆ

PRVA TYPE 209PN

Portugalska ratna mornarice je nakon službene primopredaje sredinom lipnja ove godine uvela u operativnu uporabu prvu od dvije nove podmornice Type 209PN tijekom svečanosti u lisabonskoj vojnomornaričkoj bazi Alfeite. Portugalske inačice podmornice Type 209PN dugačke su 65 m te istisnine 1800 t, a imenovane su NRP Tridente i NRP Arpao. Ulazak druge podmornice u službu portugalske mornarice očekuje se u 2011. Obje će podmornice biti u sastavu 5. pod-

morničarskog odreda smještenog u Lisabonu. Opremljene s AIP pogonom, Type 209PN imat će vršnu brzinu 20 čvorova i autonomiju djelovanja veću od 10 000 nautičkih milja. Po mnogim karakteristikama podmornice Type 209PN su sličnije onima Type 214 nego drugim podmornicama iz obitelji Type 209. Nastale su kombinacijom najboljih odlika i tehničkih rješenja ova dva tipa, uključujući dobru hidrodinamičku formu trupa, AIP pogon, sonarne senzore na bokovima, visok

stupanj automatizacije te povećanu nosivost senzora i naoružanja.

Ugovor o nabavi ove dvije najnovije portugalske podmornice potписан je u travnju 2004. Potpisnici su bili portugalska vlada i German Submarine Consortium (koji čine HDW, Nordseewerke i MAN Ferrostaal), a vrijedi 800 milijuna eura. U ugovoru je ostavljena mogućnost narudžbe treće podmornice, ali ona još uvijek nije iskorištena.

M. PTIĆ GRŽELJ

PRVA UPORABA GBU-54 U AFGANISTANU

Tijekom rujna ove godine, 455. zrakoplovni ekspedicjski puk Američkog ratnog zrakoplovstva prvi je put uporabio novi dio svoga arsenala. Riječ je o navođenoj avиobombi GBU-54 s dvostrukim (GPS i laserskim) sustavom navođenja. Svrha razvoja te avиobombe jest napad na pokretne zemaljske ciljeve.

Samu bombu GBU-54 odlikuje ujedinjavanje sustava navođenja s avиobombi GBU-38 JDAM (Joint Direct Attack Munition) s GPS sustavom navođenje, odnosno GBU-12 Paveway II koja ima laserski sustav navođenja. GBU-54 se, poput svojih prethodnika, izvorno temelji na avиobombi Mk82 (227 kg). Američko ratno zrakoplovstvo je početkom 2007. pokazalo potrebu za ujedinjava-

Foto: USAF

njem odlika JDAM-a i Pavewayja u jednu bombu, što se potom postiglo unutar

17 mjeseci te je prva borbena uporaba bombe GBU-54 obavljena u Iraku tijekom 2008. godine.

Ove je godine 455. zrakoplovni ekspedicjski puk Američkog ratnog zrakoplovstva, dobio GBU-54 koji su integrirani na avione F-16C Block 40. U tijeku su daljnja poboljšanja GBU-54 koja se odnose na ugradnju milimetarskog radarskog pretraživača. Svrha uporabe bombi GBU-12, GBU-38 i GBU-54 jest postizanje veće preciznosti napada na ciljeve u raznim meteouvjetima, ali isto tako omogućavanje posadama borbenih aviona odbacivanje bombi s veće udaljenosti radi izbjegavanja djelovanja protivničke protuzrakoplovne obrane.

I. SKENDEROVIC

U trećem dijelu donosimo prikaz stanja u ratnim mornaricama Italije, Nizozemske, Njemačke, Turske i Portugala

AMFIBIJSKI BRODOVI

- ODGOVOR NA DANAŠNJE IZAZOVE I ZADAĆE (III. dio)

Od 1987. do 1994. talijanska Marina Militare naručila je kod domaće vojno-brodograđevne industrije tri mala LPD broda od 8000 tona punog deplasmana. Tada prilično inovativna, nalik na nosače zrakoplova i krmenim suhim dokom za desantna plovila, ova klasa je dobila ime San Giorgio po prvom brodu iz serije. Ostale dvije plovne jedinice doobile su imena San Marco i San Giusto. Unatoč činjenici da su tijekom dosadašnjeg operativnog vijeka njihove sletne palube bile prikladno modificirane te nadograđivane njihove desantne sposobnosti, ostala je činjenica da su to premali brodovi, koji uz to nemaju mogućnost "pospremanja" helikoptera pod palubu jer nemaju velika dizala za prijenos letjelica. Upravo iz tih razloga RM Italije je odlučila znatno poboljšati svoje amfibijsko-jurišne potencijale uvođenjem tri nova LPH/LPD broda deplasmana oko 20 000 tona. Tijekom EURONAVALA 2006 talijanski brodograđevni konzorcij Fincantieri ponudio

je modularni koncept LPH/LHD koji je izvediv u različitim veličinama (od 14 000 do 25 000 t deplasmana) i konfiguracijama; s nadgrađem u području pramca ili sredini broda (u koje je uključen palubni hangar) ili u standarnom izgledu nosača s tipičnim "otokom" - nadgrađem na sredini desnog boka broda. Prema idejnom projektu inačica broda od 20 000 tona bit će u stanju ukrcati 40 tenkova ili 300 TEU kontejnera. U drugoj inačici utovara u isti prostor moglo bi se smjestiti do 400 lakih vozila i više od 800 vojnika pod punom ratnom opremom. Standardna oprema talijanskih LHD trebala bi biti četiri 70-tonска LCM desantna plovila, četiri 20-tonска LCVP te četiri helikoptera EH-101. Kompletan propulzijski sustav i pomoćni sustavi bit će ugrađeni u krmenom dijelu broda, što će ostaviti prednji i središnji dio brodskog trupa slobodnim za ukrcaj trupa, opreme, vozila, helikoptera i desantnih jurišnih plovila. Propulzija će biti potpuno elek-

trična, uz primjenu privještenog gondolnog sustava. Talijanska ratna mornarica nije još u potpunosti definirala operativne zahtjeve niti je u potpunosti zatvorila finansijsku konstrukciju za njihovu izgradnju, premda je zahtjev za većim i učinkovitijim amfibijsko-jurišnim plovnim jedinicama nedvosmisleno i javno definiran. Preliminarni projekt dizajniran u Fincantierijevim projektnim uredima definira plovilo LHD tipa, standardnog deplasmana oko 18 000 tona, duljine oko 190 m i širine 33 m. Velika sletna paluba imala bi ukupno šest sletnih točaka za simultane operacije helikoptera tipa EH-101 (i veće). U potpalubnom hangaru za letjelice moglo bi se smjestiti najmanje šest velikih ili gotovo dvostruki broj manjih borbenih helikoptera. Na teretnoj palubi za vozila, koja raspolaže s 1200 dužinskih metara moći će se smjestiti do 400 lakih vozila. Uz 200 članova posade osigurani su kapaciteti za smještaj 750 vojnika ekspedicijskog korpusa. Krmeni potopivi dok dimenzija

Talijanski amfibijski brod San Giorgio

Foto: NATO

50x15 m, po projektu će moći primiti četiri LCM-1E desantna plovila, zbog maksimalne interoperabilnosti sa španjolskim pomorskim snagama uključenim u talijansko-španjolske pomorske amfibijske snage. Daljnja posebnost budućih talijanskih LHD brodova je i namjenski bolnički blok od 700 m² koji se u slučaju potrebe može proširiti za još toliko. Prema očekivanjima prvi iz serije od tri broda trebao bi postati operativan 2012. godine a ostala dva bi trebala biti dostavljena u trogodišnjim intervalima (2015. i 2018.). Propulziju zasnovanu na dvama podvješenim električnim gondolskim motorima od po 10 MW svaki, nadopunjavaju četiri dizelska generatora od po 4,7 MW snage. Autonomija broda deklarirana je na više

rinaca i 140 osoba za rad u združenom stožeru vrlo brzo se može prenamjeniti u LHD amfibijsko-jurišni brod.

Nizozemska

Jedna od prvih europskih mornarica koja je shvatila da će jezgru budućih flota činiti multifunkcionalni amfibijsko-jurišni brodovi nove generacije, bila je ratna mornarica Nizozemske. Nizozemska brodograđevna industrija, predvođena tvrtkama Schelde Naval Shipbuilding i Imtech Marine&Offshore, ponudila je domaćem ali i stranim vojnim tržištima projekt Enforcer, amfibijsko-logistički brod, koji se u mnogim svojim dijelovima pokazao kao temeljni uzor u razvoju vlastitih projekata ali i sličnih brodova kod nekih drugih mornarica zapadnog

cu da krene u projektiranje i izgradnju drugog LPD broda koji će moći udovljiti upravo takvim zahtjevima. Takva odluka bila je potkrijepljena činjenicom da je potreba za takvom vrstom visoko sofisticiranog, višenamjenskog amfibijskog plovila i ujedno zapovjedne ploveće platforme bila prepoznata i unutar samog NATO saveza. Upravo iz tih razloga, nizozemska RM se odlučila izgraditi novu generaciju brodova LPD/LHD konfiguracije u rasponu standardnog deplasmana od 16 000 do 22 000 tona. Rezultat takvog promišljanja jest LPD-2 Johan de Witt, koji je postao operativan u veljači 2008.

Njegova primarna zadaća su amfibijske operacije, strateški transport te funkcija plovećeg zapovjednog mjesa. Njegove sekundarne zadaće obuhvaćaju uloge kao što je helikopterska platforma za protupodmorničarsko ratovanje, pomoći pri prirodnim nesrećama i humanitarnim krizama, civilno-vojne operacije, minske i protuminske operacije ali i protuterorističko djelovanje. Njegov ukrcajni kapaciteti mogu "progutati" uz 547 marinaca više od šest desantnih plovila (ovisno o izabranom tipu), šest srednjih helikoptera tipa NH-90 (ili Lynx ili Sea King) ili četiri teška helikoptera tipa EH 101 Merlin, najmanje 32 tenka tipa Leopard 2 te još (druga opcija umjesto bojne pomorskog pješaštva) i stožere združenih amfibijskih snaga. Na sletnoj palubi površine 1450 m² (58x25 m) nalaze se dvije sletne pozicije za helikoptere a ukupna raspoloživa površina za ukrcaj vozila, opreme i plovila u unutrašnjosti broda iznosi 4045 m², od čega na mokri dok otpada 575 m², glavnu i donju garažu 2100 m² (960 m² + 1140 m²), na helikopterski hangar 600 m² te 770 m² na opći skladišni prostor. Dizajn i konstrukcija LPD-2 Johan de Witt temeljena je najvećim dijelom na dizajnu i konstrukciji LPD-1 Rotterdam. Oba broda građena su u sekcijama i najvećim dijelom po komercijalnim brodograđevnim standardima. No, između ova dva broda postoje i znatne razlike koje su rezultat posebnih zahtjeva definiranih za LPD-2 uključujući i poseban zahtjev da ovaj brod može biti bez problema

Prijedlog novog LPH/LPD broda za talijansku mornaricu

od 7000 Nm a maksimalna brzina na 20 čvorova. Za sada je poznato da su za Fincantierijev projekt pokazali zanimanje RM Indije i posebno RM Turske. Budući da je posljednjim programima modernizacije LPD klasi San Giorgio produljen operativni vijek do razdoblja 2018.-2028. godine, očekuje se da će u tom razdoblju Italija raspolažati jednom od najrespektabilnijih amfibijsko-jurišnih flota na svijetu. Ne smije se zaboraviti činjenica da je i najnoviji brod u floti, nosač letjelica Cavour, nakon brojnih promišljanja izgrađen zapravo kao brod dvostrukе namjene. Uz pramčanu "ski-jump" rampu, Cavour se odlikuje punim sposobnostima klasičnog nosača a istodobno, zahvaljujući ukrcanim helikopterima, logističkim kapacitetima te posebno mogućnošću ukrcaja 350 ma-

svijeta. Projekt Enforcer ozbiljno je razmatrala i britanska mornarica kao jedan od prijedloga za svoju LPD/LHD flotu.

Izgradnjom LPD-1 Rotterdam još 1989. godine, nizozemska RM najavila je početak procesa stvaranja kapaciteta za izvođenje vlastitih, amfibijskih i ekspediciskih operacija radi osiguranja i zaštite vlastitih interesa. Već od prvih dana provedenih na moru, sposobnosti LPD-1 Rotterdam našle su se pod upitnikom, ponajprije njegove amfibijske sposobnosti ali i njegova uloga "strateškog" transportera. Određeni nedostaci uočeni kod održavanja tempa brodskih operacija ukrcaja i iskrcaja vozila, opreme i desantnih snaga ali i potreba za mogućnošću ukrcaja združenih stožera i njihovog duljeg uspješnog djelovanja na moru, nagnala je nizozemsku mornari-

uporabljen i kao ploveći stožer. Istiskujući 16 680 tona, ova 176,35 m dugačka i više od 29 m široka LPD platforma sposobna je u svojoj utrobi primiti više od šest helikoptera srednje veličine te amfibijsku komponentu sastavljenu od četiri manja LCVP (Landing Craft Vehicle Personnel) ili dva veća LCU (Landing Craft Utility). Kratkim uvidom u konstrukciju obaju brodova odmah je vidljivo da je mokri dok na krmi LPD-2 znatno skraćen, tako da može primiti samo dva desantna LCU umjesto četiri koliko može primiti LPD-1 Rotterdam. To je učinjeno zbog toga da se povećaju transportne mogućnosti na palubi namijenjenoj za prijevoz oklopnih vozila. Da bi taj prostor ostao maksimalno iskorišten, desantni LCVP smješteni su u posebno konstruiranim nišama na oba boka odmah ispod sletne palube. Brod raspolaže također s četiri jurišna gumena glisera tipa RHIB.

Kao i njegov prethodnik LPD-1 Rotterdam, tako je i LPD-2 Johan de Witt opremljen visoko-voltažnim električnim energetskim propulzijskim sustavom. Ugrađeni Power Management System (PMS) osigurava, distribuira, sinkronizira i nadzire potrošnju električne energije potrebne ne samo za propulziju broda nego i za (uglavnom) sve brodske sustave. Čitav energetski sustav može se nadzirati s dva mjesta: sa zapovjednog mosta te iz zapovjednog mjesta brodskog propulzijskog kompleksa. Brod je opremljen s četiri dizelska generatora Stork Wärtsilä, tipa 12SW28 koji su u stanju proizvesti po 3,7 MW električne energije te s dva Schottell POD SEP5 električna propulzora (povijesene električne gondole) koji razvijaju svaki po 5,5 MW. Pramčani potisnik (propeler) dizajniran je tako da može "povući" 0,9 MW struje.

Napredni pogon

Maksimalna brzina LPD-2 Johana de Witta deklarirana je na više od 19 čv a plovidba ekonomskom brzinom od 12 čv jamči doplov dulji od 10 000 Nm. Proizvedena električna energija se vrlo precizno distribuira a visoki napon

L 800 Rotterdam nizozemske mornarice na sidru

Foto: NATO

izravno se dovodi do propulzijskog sustava, odnosno preko transformatora do distribucijskih panela. Tehnologija podvešenih električnih gondola inovativna je na velikim amfibijskim brodovima a Schottelovi inženjeri iskombinirali su glavne tehničke i ekonomske prednosti klasično ugrađenih kormila i POD klasičnih gondola. Za razliku od klasičnih POD gondola kod kojih je električni motor ugrađen unutar podvodno privješene gondole, kod novog Schottel Combi Drive (SCD) koncepta električni je motor ugrađen okomito u potpornej cijevi ove propellersko-kormilarske konstrukcije. Ova propulzijska inačica postavljanja električnog motora u POD gondolu naziva se L-sustav a njegova najveća prednost jest u tome što ne zahtijeva instaliranje reduktora iznad same gondole (u trupu broda) ni dugačke kar-

danske osovine. L-sustav je vrlo kompaktan, jednostavan za održavanje ali isto tako vrlo pogodan za agregatnu zamjenu pri remontnim radovima u brodogradilištu. Komparativno, mali zahtijevani prostor posebna je prednost za izvanobalna opskrbna i logistička plovila koja su vrlo često limitirana dimenzijama (posebice raspoloživom visinom) same krme.

Kompletirajući svoje amfibijske sposobnosti, nizozemska ratna mornarica planira nakon LPD-1 Rotterdam i LPD-2 Johan de Witta izgraditi svoj najveći brod za potporu koji će biti u stanju pokrивati još veći raspon operativnih zadaća, od amfibijskih iskrcajnih operacija do pružanja humanitarne pomoći prilikom prirodnih katastrofa, tehnoloških incidenta ili izbjegličkih kriza, odnosno puni spektar vojno-civilnih zadaća. Novi projekt dobio je kodni naziv Joint Sup-

port Ship (JSS). Prema idejnom projektu JSS bi trebao imati puni deplasman od 26 000 tona (gotovo 10 000 tona više od LPD-2, odnosno više nego dvostruko od LPD-1).

Ostali europski projekti

Njemački brodograđevni koncern Thyssen Krupp Marine System u svojoj ponudi nudi također veliki multifunkcionalni brod nove generacije. Njemački projekt nosi oznaku **MHD 150** (Multi-role Helicopter Dock). Opći dizajn njemačkog multifunkcionalnog MHD 150 temeljen je na široko prihvaćenom konceptu suvremenog amfibijsko-jurišnog broda, sposobnog da u svojoj potopivoj krmi, odnosno svome suhom doku ukrca najmanje dva brza klasična desantna plovila ili jedno desantno plovilo na zračnom jastuku (hoverkraft).

Njegova teretna paluba namijenjena za smještaj borbenih i neborbenih vozila ili nekog drugog paletiziranog ili kontejnerski pakiranog tereta.

Na njegovoj više od 26 m širokoj sletnoj palubi predviđeno je pet sletnih

mjesta, a šesto sletno mjesto predviđeno je na krmenom dijelu glavne palube. U unutrašnjosti glavnog brodskog hangara ima dovoljno mjesta za smještaj 11 helikoptera tipa NH90 uz dovoljno prostora za njihovo servisiranje i redovito održavanje te za skladište njihovih pričuvnih dijelova i opreme.

Prvo sletno mjesto na pramcu sletne palube dodatno je ojačano da bi se osiguralo slijetanje i prihvatanje velikih helikoptera težine 25 tona. Ostalih pet sletnih mjesta na sletnoj i glavnoj (teretnoj) palubi dizajnirana su za slijetanje i prihvatanje helikoptera od 12,5 tona.

Dodatna višenamjenska paluba konstruirana je na krmi u produžetku glavnog brodskog hangara. Namijenjena je ponajprije za transportne svrhe, za smještaj kontejnera, brzih napadnih čamaca i Mexefloat pontona. Brodski hangar na svojoj krmi ima velika vrata pa se teretna paluba može iskoristiti i kao sletna paluba za helikoptere. Pristup helikoptera u glavni brodski hangar omogućen je preko 25-tonskog teretnog dizala kojim je povezana sletna paluba s

donjim palubama. Isto dizalo rabi se i za transport vozila s sletne palube u hangar (i obrnutno) za prijevoz vozila koji se nalazi ispod helikopterskog hangara.

Ako teretno dizalo iz bilo kojeg razloga nije u funkciji, helikopteri se mogu izvući na krmenu višenamjensku palubu i polijetati s nje. Ukrcajući vozila imaju pristup u svoj hangar preko SWL 25-tonске rampe na desnom boku broda ili preko velike hidraulične rampe na krmi broda. Krmena rampa za ukrcaj/iskrcaj konstruirana je tako da bez ikakvih problema može izdržati istodobni prelazak preko nje dvaju tenkova mase veće od 60 tona. Isto tako krmena rampa može se iskoristiti za polaganje Mexefloat pontona. Prema projektnoj dokumentaciji, MHD ima sposobnost ukrcaći i na određeno vrijeme smjestiti ukupno 776 vojnika, zajedno s njihovom opremom i borbenim vozilima. Amfibijska komponenta zastupljena je s dva LCU tipa MK10 ili jednim LCAC (hoverkraftom). Za amfibijske operacije i prijevoz ljudstva i opreme na obalu služe i dva LCM (Landing Craft Mechanised) tipa MK6 koji su smješteni u posebno namijenjenim nišama (udubljenjima) na lijevom i desnom boku broda na palubi broj 1. LCM-ovi se spuštaju u more odnosno podižu na brod pomoću dviju grednih, teleskopski uvlačivih dizalica na desnom i lijevom krmenom dijelu trupa MHD 150. Pomoću ovih dizalica moguće su operacije spuštanja i podizanja LCM pri brzinama broda od 5-6 čvorova i pri stanju mora 4. Velik broj zadaća za koje je namijenjen ovakav tip broda uglavnom će se provoditi na malim brzinama, vrlo često u plitkim vodama. Njemački brodograđevni stručnjaci i konstruktori došli su do zaključka da će dizelsko električni propulzijski sustav s dvjema neovisno pogonjenim propeler-skim osovinama (2x11 MW), prikladnom reduktorskom opremom i fiksnim pitch-propelerima biti najprikladnija solucija za ispunjenje punog operativnog profila ovog plovila. Potencijalni naručitelji imat će mogućnost narudžbe i drukčije dizajniranog propulzijskog postrojenja. Prema objavljenim pro-

LPD - 2 Johan de Witt na prvoj probnoj plovidbi

jecknim podacima, MHD 150 će imati maksimalnu brzinu od 22 čvora i doplov od 8000 NM pri ekonomskoj brzini od 16,5 čvorova. Radi što bolje upravljenosti na malim brzinama, MHD 150 opremljen je s dva pramčana propeler-ska potisnika tunelskog tipa te trećim potisnikom istog tipa smještenim na krmenom dijelu. Elektroenergetski kompleks sastoji se od četiri turbodizelska generatorska seta (4x6,9 kW). Po jedan par dizelskih generatora ugrađen je u međusobno odvojene vodonepropusne odjeljke. Dizelski generatori napajaju dvije glavne i međusobno odvojive brodske električne centrale. Uz navede-

u prostorima za smještaj ukrcanih trupa na nižoj razini od standarda u životnom i smještajnom dijelu broda namijenjenog posadi. Ovaj brod treba promatrati i u sklopu njemačke reforme oružanih snaga koje će se u bliskoj budućnosti sastojati od Snaga za brzi odgovor, Stabilizacijskih snaga i Snaga za potporu. U tomu se MHD 150 nameće kao logična jezgra oko koje bi se okupile pomorske stabilizacijske snage njemačke ratne mornarice.

Turska i Portugal

Drugi vrlo zanimljiv europski projekt LPD amfibijskog jurišnog broda jest

Izgled turskog projekta Levant

na četiri dizelska generatora ugrađen je i peti, tzv. emergency dizelski generator koji je postao već standardni dio opreme na brodovima takvog tipa i veličine. Radi lučkog režima rada brod ima mogućnost spajanja na lučki energetski sustav preko dviju spojnih instalacija na oba boka broda. Uz vrlo visoki stupanj automatizacije temeljna posada MHD 150 ima ukupno 142 člana posade. Svi članovi posade: časnici, dočasnici i mornari smješteni su u udobnim i zvučno izoliranim kabinama u pramčanom dijelu broda na glavnoj palubi. Ukrane desantne postrojbe bit će smještene u prostorima u pramčanom dijelu na istoj palubi na kojoj se nalazi i hangar za smještaj vozila. Iznad palube za smještaj ukrcanih trupa smještene su blagavaonice za posadu i desantne trupe te brodska bolnica. Udobnost je

projekt koji pod radnim nazivom Levent razvija RM Turske. Koncepcijски, vrlo je sličan njemačkom projektu MHD-150. S duljinom preko svega od 172, širinom 22 i gazom od 5,5 m trebao bi imati 13 500 tona standardnog deplasmana, odnosno 16-17 000 tona punog deplasmana. Propulziju bi trebala osiguravati dva srednjohodna dizelska motora od po 2,5 MW svaki a brodske energetske potrebe pokrivala bi četiri dizelska generatora od po 1,5 MW te jedan od 0,75 MW. Tako konfiguriran propulzijski sustav trebao bi preko dviju osovina osigurati brodu maksimalnu brzinu od skoro 21 čvora, maksimalnu trajnu brzinu od 18 čv i doplov od preko 6000 NM ekonomskom brzinom od 14 čv. Krmena sletna paluba bila bi sposobna za prijam dvaju 15-tonskih helikoptera dok bi se u brodskom heli-

kopterskom hangaru mogla smjestiti tri velika helikoptera ili 5-6 manjih. Palubu i hangar povezuje veliko teretno dizalo kapaciteta 25 tona. Garažni prostor za vozila prema projektu raspolaže s 1285 m² iskoristivog prostora i u njega će se moći smjestiti više od stotinu lakih vozila ili adekvatan broj težih borbenih vozila, kamiona ili tenkova. U krmenom potopivom doku, turski konstruktori predviđeli su ukraj ćetiri LCM desantna plovila ili 2 LCAC desantna plovila na zračnom jastuku. Brod raspolaže također s jednim jurišnim gumenim gliserom tipa RHIB. Radi što brže funkcije utovara / istovara brod raspolaže dvama 60-tonskim Ro-Ro vratima - rampama (krmenim i onima na desnom boku). Uz posadu od 205 članova u višekrevetne kabine može se smjestiti 600 vojnika. Brodske zalihe od 700 t goriva (F-76); 200 t goriva JP-5 za helikoptere, hrana i 300 tona vode pružat će prema turskoj deklaraciji autonomnost od 30 dana. Premda je RM Turske vrlo zainteresirana za LHD projekt koji nudi talijanski Fincantieri, projekt Levent je vrlo visoko pozicioniran u turskim razvojnim planovima.

Treći vrlo zanimljiv razvojni projekt jest portugalski NAVPOL (Navio Polivalente Logistico) temeljen na dizajnu nizozemske klase Enforcer ali i s uključenim elementima konstrukcije i sposobnostima španjolskog BPE Juana Carlosa I te američke LPD klase San Antonio. Od prvog je preuzeta konstrukcija sustava goriva i dimnjaka a od drugog C4I sposobnosti i borbeni sustavi. Prema raspoloživim materijalima, portugalski NAVPOL trebao bi istiskivati 12 954 t punog deplasmana uz mogućnost ukrcaja 30 tenkova i 955 vojnika. Maksimalna brzina broda deklarirana je na 19+ čv, a doplov na 6000+ Nm. Ugovor za izgradnju NAVPOL-a s njemačkim brodograđevnim koncernom HDW uključuje i isporuku šest desantnih plovila. Očekuje se će portugalski amfibijsko-jurišni NAVPOL biti u stanju ukrcati i u svoje hangare pospremiti četiri do šest helikoptera srednje veličine. ■

GLOBALNA SIGURNOST

Pripremio Marijo PETROVIĆ

SVEMIRSKI OTPAD

Zabrinuti futuristi opisuju crni scenarij sukoba u budućnosti koji započinje ispaljivanjem protusatelitskih projektila koji uništavaju satelite u orbiti, a njihove krhotine uništavaju još satelita što je započelo lančanu reakciju, a time proizvelo još više krhotina koje se kreću velikom brzinom i postaju opasne za sve što im se nađe na putu.

Nedugo zatim svi smo ostali zarobljeni na Zemlji u najgorem mogućem scenariju - svemir je postao zabranjena zona, opasna za uporabu budućim naraštajima zbog nebrojenih svemirskih krhotina i otpada koji kruži oko Zemlje. A to je kruženje teško predvidjeti i pratiti.

Koliko je taj scenarij moguć, teško je predvidjeti, no sigurno je jedno, već danas u orbiti oko Zemlje nalazi se mnoštvo raznog otpada. Od pokvarenih ili isluženih satelita, dijelova zaostalih nakon desetljeća raznih svemirskih misija pa do otpada ili komada alata izgubljenih tijekom slobodnog boravka astronauta u

svemiru. Naravno, najveća opasnost za stvaranje većih količina opasnog otpada u Zemljinoj orbiti jest mogućnost vođenja ratnih operacija u tom prostoru. Vojske su sve ovisnije o satelitima za izviđanje i komunikaciju te bi njihovo uništavanje znatno otežalo moderne vojne operacije. Zato je teško isključiti mogućnost da će se rat ipak uspeti i u svemir te stvoriti probleme koje je danas vrlo teško riješiti.

Sukob u svemiru

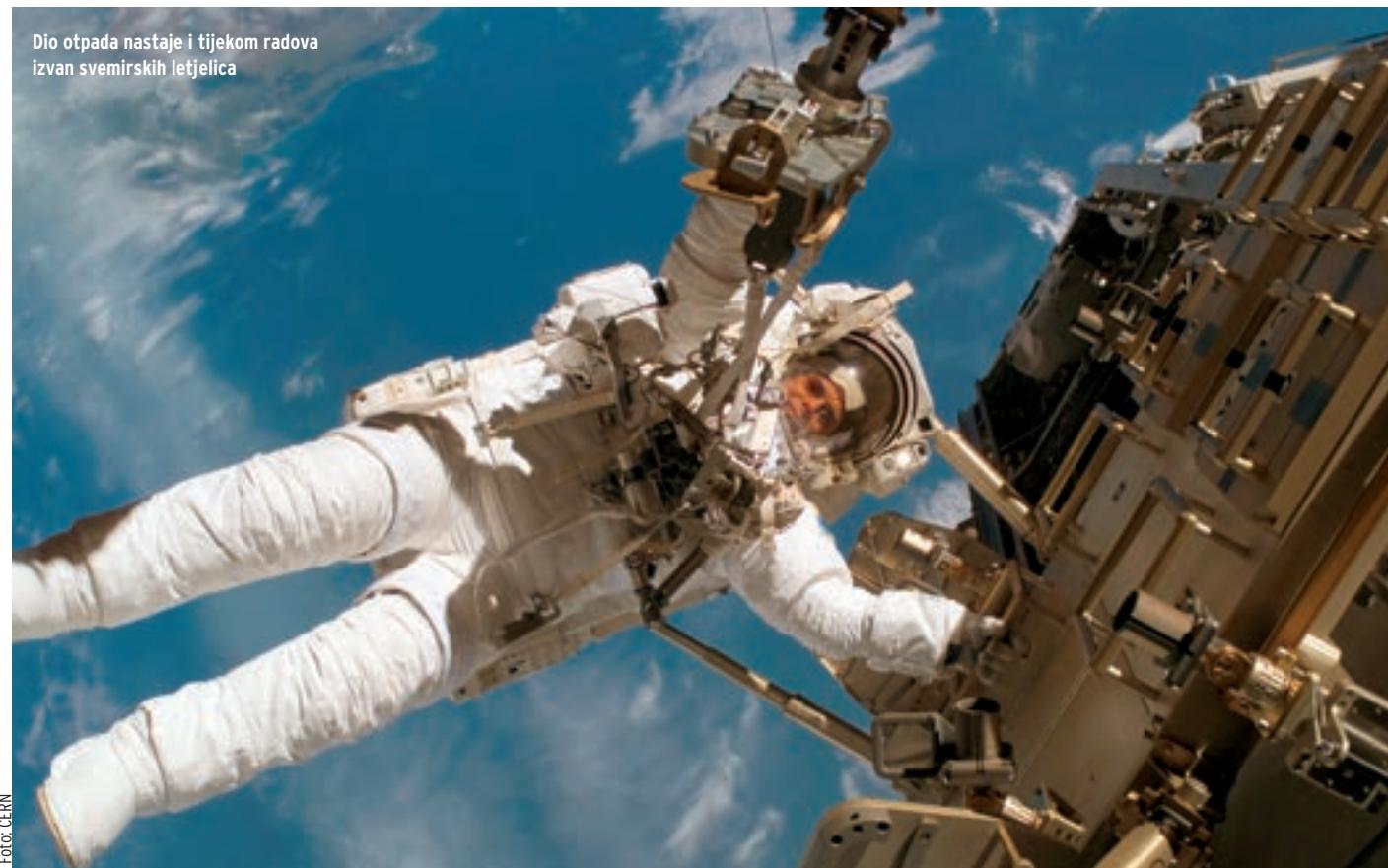
Izglede i rizik rata u svemiru SAD nastoji izbjegći državnim smjernicama za svemir, koje su predložene u lipnju. Smjernice otvaraju vrata međunarodnim mjerama za nadzor naoružanja u slučaju oružja u svemiru.

Izrada takvih smjernica je lakši dio posla, a njihovo ostvarenje ipak teži. Ponajprije zahvaljujući činjenicama koje su rezultat dvostrukе uporabe tehnologija - za mirnodopske ili obrambene zadaće, ali i za napad na protiv-

Brojni sateliti postavljeni u orbitu oko Zemlje u zadnjih četrdesetak godina osim svoje glavne uloge imaju i neke negativne osobine. Naime, što s njima ako se pokvare ili se tijekom mogućeg ratnog sukoba namjerno unište

Dio otpada nastaje i tijekom radova izvan svemirskih letjelica

Foto: CERN

ničke satelite. Dvostruka uporaba tehnologija bit će vrlo otežavajući čimbenik pri izradi dogovora smatraju stručnjaci koji se bave problematikom svemira.

Na primjer, rakete koje mogu uništiti balističke projektile i zaštititi zemlju od napada, također se mogu uporabiti za uništavanje satelita u svemiru. Doista, nema veće tehnološke razlike između raketkoje se rabe za obranu od balističkih projektila te od protusatelitskih raket.

SAD je 2008. godine uništo vlastiti satelit izvan funkcije, oznake USA193, pomoću rakete-presretača (modificirani SM-3) ispaljene s krstarice USS Lake Erie (CG-70) opremljene sustavom Aegis. To je planirano i nadzirano uništenje učinjeno radi sprečavanja pada satelita, koji je bio u silaznoj orbiti, te se tako sprječio njegov mogući pad na naseljeni dio Zemlje. Takav pad otvara mogućnost da se izazove šteta npr. ispuštajući otrovno hidrazinsko gorivo. Analitičari navode i sličan kineski test iz 2007. godine kada je raketom uništen jedan kineski satelit koji više nije bio u funkciji.

USA193 bio je uništen u dovoljno niskoj Zemljinoj orbiti da bi khotine brzo ušle u atmosferu te izgorjele tako da je taj satelit prestao biti opasnost.

Rusija je također ispitivala protusatelitska oružja, ali znatno manje nakon okončanja Hladnog rata. Rusija također ima proturaketnu obranu koja se teorijski može uporabiti za uništavanje satelita, ali se to, koliko je poznato, još nije ispitalo u stvarnosti. Za status svemirske sile i dalje će postojati zanimanje, većina taj status želi za mirnodopsku primjenu i boljxitak, ali se ne mogu isključiti ni vojne i agresivne namjere novih aspiranata na osvajanje svemirske tehnologije.

Pitanje otpada

Razvoj proturaketnih sustava i posljedično protusatelitskih sve je intenzivniji i ta se tehnologija polagano širi te potencijalno pretvara orbitu oko Zemlje u moguće groblje uništenih satelita.

Ako se žele ukloniti sve rakete koje bi mogle gađati satelite, tada se moraju ukloniti i svi proturaketni sustavi, ali

to je, realno gledajući, teško izvediva ideja. Uz to, tehnologija se još uvijek širi i sigurno će se pojavit novi igrači na tržištu proturaketnih sustava. Premda se proturaketni sustavi koriste raketama kratkog dometa sa smanjenom sposobnošću dosezanja visina (USA193 bio je veoma nisko, gotovo na ulazu u Zemljini atmosferu), moguća je nadogradnja sustava da bi imao veći domet i mogućnost dosezanja gotovo svih satelita u niskoj Zemljinoj orbiti.

Problem mogu biti i sateliti projektirani za samostalnu navigaciju tijekom svojega puta radi susreta s drugim satelitom u svemiru, tehnologija koja je uspješno demonstrirana 2005. kao misija XSS-11.

Korisnik bi mogao uporabiti takvu tehnologiju za provjeru i popravak neispravnog satelita ili ga prihvati i povući u atmosferu te ga na taj način "reciklirati", a ne ostaviti u svemiru kao opasan otpad. Ali, ista se ta tehnologija također može uporabiti za ometanje ili oštećivanje protivničkih satelita, jer ako se može ukloniti neispravni satelit iz orbite, isto tako se

može i namjerno ukloniti aktivni satelit. Tehnologija samostalne navigacije je u porastu i sve je više zainteresiranih komercijalnih kupaca jer vide ekonomsku isplativost za servisiranje postojećih sustava u orbiti. Naravno, moguća je i zloporaba te tehnologije te ono što je izvorno zamisljeno za održavanje reda u Zemljinoj orbiti, može stvoriti još veći nered.

Švedska svemirska korporacija lansirala je u lipnju 2010. par satelita nazvanih Mango i Tango da bi se testirala tehnologija susreta u svemiru, a sve u sklopu zajedničkog programa nazvanog Prisma, koji čine Njemački svemirski centar, Francuski centar za svemirske studije te Dansko tehničko učilište. Premda važan, test nije i prvo razmatranje ideje satelita koji se mogu približiti drugom satelitu u orbiti. Naime, tijekom Hladnog rata sovjetski su stručnjaci radili na projektu ofenzivnog satelita za blizak susret s ciljanim satelitom pri čemu su se trebale ispaliti kuglice koje se ponašaju kao da su ispaljene iz sačmarice, udarajući u satelit velikom brzinom te ga oštećuju ili uništavaju.

Teško je odvojiti ofenzivnu tehnologiju od mirnodopske ili obrambene, te je zato teško sačuvati svemir da ne postane bojno polje onečišćeno opasnim otpadom. Neki stručnjaci smatraju da bi trebalo pokušati ograničiti ponašanje jer nije moguće ograničiti sposobnosti. Sposobnost nekoga da samostalno razvije neku tehnologiju je jako teško spriječiti, jedino učinkovito što preostaje

Satelit Tango tijekom
testa spajanja sa
satelitom Mango

Foto: Prisma Satellites

Koliko otpada ustvari ima

Problem svemirskog otpada postaje sve aktualniji i otežava djelovanje u orbiti oko Zemlje. Sateliti su sve važniji za odvijanje normalnog života na Zemlji, a otpad koji kruži oko njih velika je opasnost. Procjene o količini otpada u orbiti oko Zemlje su različite, ovise o metodologiji, odnosno koja se veličina smatra opasnom. No, spominju se brojevi od oko 19 000 komada otpada veličine dovoljne da se može pratiti, odnosno većih od 10 cm i mase veće od 1 kg. Otpad veličine od 1 do 10 cm se procjenjuje na nekoliko stotina tisuća komada, dok se broj objekata manjih od 1 cm koji slobodno lutaju orbitom procjenjuje na više milijuna komada.

jest urediti to područje međunarodnim ugovorom.

Jedan od mogućih putova bio bi, smatraju stručnjaci, da protubalistički raketni sustavi budu legalno obrambeno oružje, a sporazumom se može sprejeti njihova uporaba za uništavanje satelita. Gleda satelita s tehnologijom neovisnog navođenja i susreta, svemirske nacije bi mogle dogovoriti kodeks kojim bi se unaprijed zatražila potvrda prolaska takvog satelita blizu nekog koji pripada drugoj državi. Ovakav pristup bio bi sličan dogovorima država da bi se izbjegle nenajavljenе vojne kopnene, pomorske i zračne aktivnosti. Za sada se takvi dogovori ne odnose na svemir. Ako se takav sporazum želi i ostvariti, tada je potrebno osigurati nadzor te otkriti i varanja. Mogući će prekršitelj takvog dogovora razmislići prije nego učini zabranjeni potez ako zna da se na njega motri.

U ovakvoj novoj svemirskoj politici trebat će uzeti u obzir dogovore koji odražavaju takve kriterije i koji moraju biti efektivno provjeravani. Postoje tele-

skopi, radarska postrojenja i sateliti koji mogu pomoći u ovom nadzoru. Sustav za nadzor iz svemira ima sposobnost detekcije lansiranja rakete i promatranja oblaka krhotina koje su rezultat testiranja protusatelskog oružja, ali još uvijek nema mogućnost provjeravati svugdje i u bilo koje vrijeme.

U slučaju potpisivanja sporazuma o nadzoru svemirskog naoružanja, zemlje koje nemaju infrastrukturu za nadzor mogle bi podnijeti zahtjev za pristup sustavu kojim zajednički upravljaju drugi potpisnici. Ključno bi moglo biti rješenje za razvoj međunarodne sposobnosti za rano upozorenje u slučaju opasnosti iz svemira.

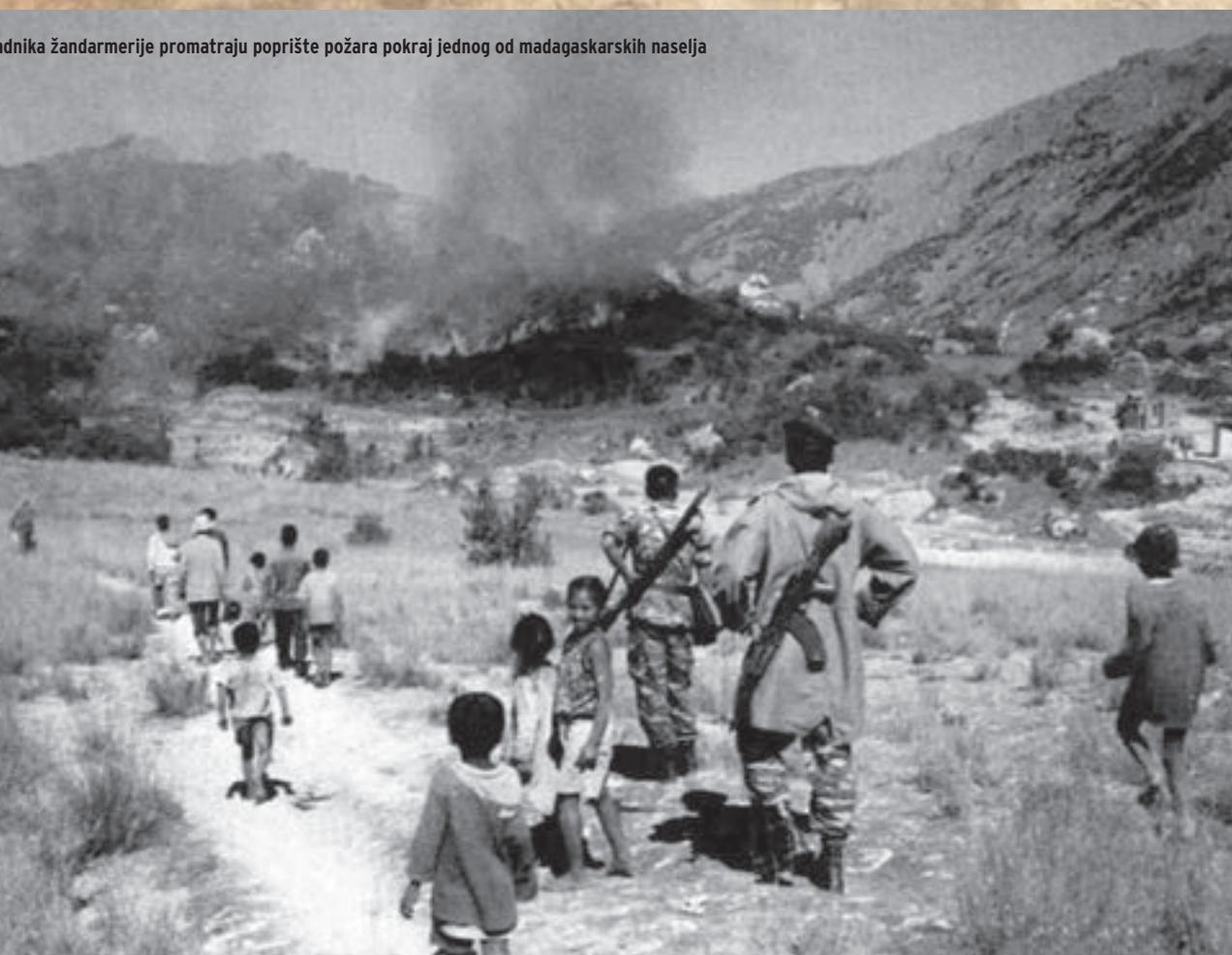
Nitko ne može sa sigurnošću znati koliko bi uništenih satelita moglo potaknuti lančanu reakciju - pet većih sudara u svemiru ili 10 ili pak samo jedan?

Nakon svega, države imaju zajednički interes kako svemir ne bi postao bojišnica. Što će se više zajednički raditi po tom pitanju to će postati zajednički interes za sigurnost i boljšak globalne zajednice. ■

Pokušaj malgaških nacionalista da oružanim putem zbace francusku kolonijalnu vlast završio je porazom i velikim žrtvama. Madagaskar je ipak postao neovisan 1960., no već sedamdesetih godina zemlja je potonula u razdoblje etničkih sukoba...

MADAGASKAR 1947. - 1948.

Dvojica pripadnika žandarmerije promatraju poprište požara pokraj jednog od madagaskarskih naselja

Otok Madagaskar u Indijskom oceanu, nedaleko od afričke obale postao je francuskom kolonijom 1896. godine. Otok je ekonomski relativno prosperirao pod francuskom vladavinom: izgrađene su željeznice i ceste te počela sadnja niza poljoprivrednih kultura kao što su kava i duhan. Tijekom II. svjetskog rata otok je bio pod vlašću Vichyjevske Francuske te je stavljena pod britansku pomorsku blokadu. Francuska je potkraj četrdesetih bila uvučena u težak kolonijalni rat u Indokini, dok je na domaćem planu

još uvijek osjećala posljedice svjetskog rata. Nakon prvog odstupanja s vlasti generala De Gaullea u siječnju 1946., na čelu zemlje se izmjenio niz vlasti što je vodilo i do promjene politike prema kolonijama. Početkom XX. stoljeća ojačao je malgaški nacionalizam, a 1946. je osnovan Demokratski pokret za malgašku obnovu (MDRM) koji je postao glavnom političkom snagom zagovornika neovisnosti. Novim ustavom francuske Četvrte Republike 1946. Madagaskar je dobio status prekomorskog teritorija unu-

tar francuskih kolonija koje su politički reorganizirane u Francusku uniju. Takav je status lokalnom stanovništvu omogućio francusko državljanstvo, lokalnu skupštini u Antananarivu te dao pravo izbora zastupnika u francuskom parlamentu. Sam je otok podijeljen na više administrativnih jedinica. Na izborima 1946. većina je glasova pripala MDRM-u.

Dvije gerilske zone

Unatoč političkim reformama, na otoku su vladale političke i socijalne

Philibert Tsiranana našao se na čelu prve privremene vlade, a potom je postao i prvi predsjednik Malgaške Republike

napetosti; nestašice hrane, odvođenje na prisilni rad, dok je povratak vojnika veterana iz Francuske pogoršao ionako napetu političku situaciju. Malgaški su se veterani osjećali zakinuti u usporedbi s veteranima iz metropolitanske Francuske, a njihovo vojno iskustvo je imalo veliku važnost za izbijanje ustanka.

Koordinirani napadi malgaških nacionalista na predstavnike francuske vlasti na otoku su počeli 29. ožujka 1947. Oružani incidenti su se tijekom sljedećih tjedana proširili na trećinu Madagaskara, te su u gustim planinskim šumama na istoku otoka osnovane dvije zone pod nadzorom gerilaca. Većina militanata je pripadala MDRM-u, iako je vodstvo stranke odričalo povezanost s ustankom (tri malgaška zastupnika u francuskom parlamentu su pripadala toj stranci).

Francuzi su odgovorili zabranom Pokreta te oštrim mjerama prema stranačkim aktivistima i prema civilnom stanovništvu koje je podupiralo ustank. Tako su u mjestu Maramanga francuski vojnici ubili više od stotinu pripadnika stranke koji su bili zatočeni u vagonu. U travnju 1947. se na otok iskrcao francuski ekspedicijski korpus jačine 18 tisuća vojnika, koji je tijekom sljedećih

mjeseci dosegnuo 30 tisuća. Zahvaljujući tim pristiglim snagama Francuzi su uspjeli zaustaviti širenje pobune te nizom vojnih akcija uništiti gerilske baze. Europljani su u napadima na uporišta ustnika upotrijebili i borbene zrakoplove što je demoraliziralo gerilce.

Smrtne kazne vodama

Lišeni vanjske pomoći te u ozbiljnim logističkim problemima, malgaški gerilci nisu imali izgleda protiv suvremeno opremljene francuske vojske. Otprikljike godinu i pol nakon početka sukoba prestao je i posljednji otpor pobunjenika, a posljednja se gerilska baza, prozvana Tsiazombazaha predala u studenom 1948. Francuska vojska sustavno je odvajala uhvaćene vođe pobune i gerilske

Spomenik ustanku iz 1947. u glavnom gradu Antananarivu

zapovjednike od običnih boraca te ih u više navrata ubijala na mjestu zarobljanja. Tisućama Malgažana je suđeno na francuskim vojnim sudovima te je dvadeset vođa pobune dobilo smrtnе kazne, dok su gerilci većinom bili osuđeni na zatvorske kazne.

Nakon brutalnog kršenja protukolonijalnog pokreta, malgaški nacionalistički pokret je privremeno bio poražen. No, potkraj pedesetih se pojavila umjere-

nija malgaška stranka, Demokratska socijalna stranka Madagaskara pod vodstvom Philiberta Tsiranane, koja je zagovarala dobre odnose s Parizom uz autonomiju. Val dekolonizacije u svijetu nije zaobišao ni francusko kolonijalno carstvo te je i Madagaskar postao neovisan. Francuska Peta Republika na čelu s De Gaulleom je 1958. ponudila Madagaskaru izbor između potpune neovisnosti i autonomije unutar francuske zajednice. Na referendumu je većina stanovnika izabrala autonomiju, a na čelu privremene vlade se našao Philibert Tsiranana. Veliki je val dekolonizacije afričkih zemalja iskoristio i Madagaskar te je nakon dvije godine autonomije neovisnost proglašena 26. lipnja 1960. pod nazivom Malgaška Republika, dok je Tsiranana postao prvi predsjednik.

Chiracova isprika

Madagaskar se sedamdesetih godina počeo približavati zemljama Istočnog bloka, te je u svoju ekonomiju počeo uvoditi i elemente planskog gospodarstva što nije dalo dobre rezultate. Francuska vojska se povukla s otoka 1973., a nakon nacionalizacije francuskih kompanija, odnosi su s Parizom pogoršani. Istodobno su politička nestabilnost i etnički sukobi sedamdesetih doveli do nametanja političkog sustava te do iseljavanja francuske otočne zajednice.

U malgaškom ustanku 1947. je, prema onodobnim službenim francuskim podacima, pогинуло 11 tisuća ljudi, od čega 180 Europljana, no današnje neovisne procjene demografa podižu broj žrtava malgaškog ustanka na čak osamdeset tisuća ljudi. Francuske snage sigurnosti su na Madagaskaru usavršile tehnike protukolonijalnog rata, čije će iskustvo biti od velike važnosti u ostalim afričkim kolonijalnim ratovima koje je Pariz vodio pedesetih godina. Određenu moralnu zadovoljštinu malgaškim žrtvama je dao francuski predsjednik Chirac tijekom posjeta Madagaskaru 2005. godine, kojom prilikom se ispričao za zločine koje je počinila francuska vojska. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (IV. dio)

Nakon zapovijedi Komande 9. (Kninskog) korpusa da 18. rujna iz napadne operacije prema Vodicama prijeđe u obranu dostignutih crrta, Komanda Vojnopomorske oblasti je 20. rujna 1991., s "isturenog komandnog mjesta" na otoku Visu, zapovijedila svojim kopnenim, pomorskim i zrakoplovnim postrojba-ma daljnje napadno djelovanje prema Splitu, Šibeniku, Zadru i Dubrovniku s ciljem razbijanja hrvatskih snaga, zauzimanja vojnih objekata te odsijecanja Dubrovnika od ostalog dijela teritorija RH. Upravo zapovijed da se Dubrovnik, u kojem nije bilo vojni JNA ili "ugroženih Srba", blokira i odsječe od ostatka Hrvatske, uz brojne druge primjere, potvrđuje zaključak da glavni cilj napada JNA i srpskih snaga u Dalmaciji, kao i drugdje u Hrvatskoj, nije bila deblokada vojarni, nego zauzimanje većeg dijela teritorija Republike Hrvatske. I ovu je zapovijed potpisao "komandant" Vojno pomorske oblasti viceadmiral Mile Kandić. U njoj je, između ostaloga, navedeno:

1. (...) Oružane snage Republike Hrvatske, posle niza provokacija izvršile su blokadu svih jedinica JNA u kasarna-ma i drugim vojnim objektima i prešle u otvoreni napad, čime je nanošenjem gubitaka i paralisanjem normalnog rada objavljen rat JNA. Premeštanje jedinica iz Republike Slovenije je potpuno prekinuto. Ovim je ugrožena njena b/g. Daljom eskalacijom sukoba ugrožen je teritorijalni integritet SFRJ sa nesagledivim posledicama. Međunarodni sukobi sve više prerastaju u građanski rat širih razmara. Predsedništvo SFRJ nema kontrolu nad događajima u zemlji. Anarhija i haos prevladali su u bitnim segmentima države. Zemlja se nalazi pred raspadom. Nisu stvorenni uslovi za mirno razrešenje jugo-slavenske krize.

2.- Zadatak VPO:

Jedinice 9. K sa 46. partd, u sadejstvu sa jedinicama 8. VPS, Flote, RV i PVO i dobrovoljačkim jedinicama, energičnim dejstvima težišno po vitalnim objektima gradova: Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i zauzeti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i prinuditi ih na predaju.

Jedinicama 9. VPS (472. mtbr), što pre izbiti na Jadransku magistralu u širem rejonu Dubrovnika, deblokirati vojno odmarašte "Kupari", zaposesti objekat "Srd", blokirati grad Dubrovnik i odseći ga od ostalog dela teritorije Republike Hrvatske. Biti u gotovosti za angažovanje snaga prema naknadno dobijenim zadacima.

Jedinicama Flote nastaviti sa pomorskom blokadom jadranskih luka, prema ranijoj odluci i vatom podržati dejstva jedinica VPS i KoV i gradovima težišno u rejonima Split, Zadar, Šibenik i Ploče. Grupu brodova udarnih pomorskih snaga (1 tč i 2 rtop) popuniti minama i biti u gotovosti za ofanzivno miniranje u cilju zaprečavanja pojedinih luka i važnih pomorskih ruta. U slučaju agresije spolja biti u gotovosti za prenošenje dejstva na more i zatvaranje osnovnih pravaca. Podržava 1. Ko RV i PVO. KM na IKM VPU Vis. (...)

4.- Odlučio sam snagama vpo i dobrovoljačkim jedinicama u sadejstvu sa RV i PVO preći u napad na centralnom i južnom dijelu jpv sa ciljem: energično dejstvovati po vitalnim objektima gradova Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i povratiti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i prinuditi ih na predaju.

Dijelom snaga (472. mtbr) izbiti na Jadransku magistralu u širem rejonu Dubrovnika, deblokirati vojne objekte, blokirati grad Dubrovnik i odseći ga od ostalog dijela teritorije RH.

Jedinicama flote nastaviti pomorsku blokadu i podržati dejstva jedinica VPS i KoV-a, težišno u centralnom dijelu, biti

u gotovosti za ofanzivno miniranje mora. (...)

Sprečiti predaju objekata i borbene tehnike, naoružanja i municije protivniku U nemogućnosti odbrane uništitи. (...)

5. Zadaci jedinicama:

5.1. 9. K sa 46. partd, 405. PB i dobrovoljačkim jedinicama u sadejstvu sa snagama 8. VPS, snagama garnizona Zadar, Šibenik i Split i Flote i uz podršku snaga RV i PVO izvodi napad u zoni svoje odgovornosti sa zadatkom:

Energično dejstvovati po vitalnim objektima gradova Zadar, Šibenik i Split, deblokirati kasarne i povratiti vojne objekte, razbiti snage paravojnih formacija i primorati ih na predaju.

Osigurati bokove sa pravaca mogućeg ugrožavanja. Biti u gotovosti za angažovanje snaga prema naknadno dobijenim zadacima. Stvarati neprekidne rezerve od dobrovoljačkih sastava koje težišno angažovati za kontrolu teritorije i osiguranje dejstva glavnih snaga. (...)

Podržava RV i PVO - po zahtevu. KM Knin (zgrada Komande).

5.3. 8. VPS bez VPU Vis i Lastovo ima zadatak:

Produžiti s odbranom vojnih objekata i sadejstvovati snagama 9. K u deblokadi istih. Izvršenju zadatka sadejstvuju snage Flote. Objekte pripremiti za rušenje, u nemogućnosti odbrane iste srušiti. Podržava RV i PVO - po zahtevu. KM Šibenik (zgrada Komande). (...)

9.- Komandovanje i veze: - IKM o. Vis; - Vezu održavati po planu veza

- Izveštaje dostavljati: redovne u 08,00 i 20,00 sa stanjem u 06,00 i 18,00 a vanredne po potrebi. (Izvornik, strojopis, latinica; HR-HMDCDR, 2., kut. 5010) ■

* U sljedećem broju: Dokumenti o napadnim operacijama JNA i pobunjenih Srba u Dalmaciji 1991. (V. dio)

Na ognjištu

Na ognjištu ostala je pustoš

Izgorjela je trava

Tko li tamo

Noćas spava

Udaraju topovi

Pucaju granate

Ja htjedoh moj dome

Da mi tebe vrate

Da me tebi odvedu

Da ponovno te nađem

Da ponovno se rodiš

I da budeš moj

Da budeš slobodan

Poput ptice u letu

Tko mi uze moju zemlju svetu

Tko mi uze ognjište

Koje pusto sada izgara

Što izgradili su otac i majka stara

Tko mi uze korake u noći

U ovoj zimi i hladnoći

Udaraju topovi

Pucaju granate

Ja htjedoh moj dome

Da mi tebe vrate.

Vojniče

Hej, vojniče

Ti što uzdignute glave

Usred slave

Gledaš

U tišini mirno gledaš

Omesti se ne daš.

Tebi kojem grad

Poklonio je mjesto, vrh

Tvoj narodni puk

Tebi koji poput stijene bdiješ

I svoj ponos ne kriješ

Tebi, vojniče, kojem više

Ne smetaju kiše

Kojem ne smeta ni sunce koje prži

S tobom kojim i mjesec se druži

Tebe kojeg više nema tu

A opet promatraš okolinu svu

Ti koji si san mnogih ljudi

Lik što iz sna u javu se budi

Tebe, vojniče

Tebe poželim dotaknuti

Malo snage

Malo života ti udahnuti.

Malo mojeg jutra

Malo boljeg sutra

Tebe, vojniče

Tebe što uzdignute glave

Usred slave

Gledaš.

Posvećeno Blagi Zadri

koji vječno počiva u Vukovaru

Marija TRBIĆ

BIBLIOTEKA

Lado - Hrvatsko nacionalno blago 1949. - 2009. / Croatian National Treasure

Školska knjiga, Zagreb, 2009.

Ansambel narodnih plesova i pjesama Hrvatske Lado šezdeset godina u zemlji i u inozemstvu uspješno promiče hrvatsku kulturu. Lado istodobno predstavlja prošlost i suvremenost: hrvatsku tradicijsku plesnu i glazbenu baštinu, ali i suvremene oblike njezina života. Jer, Lado je upravo to - suvremenih odraz negdašnjih glazbenih i plesnih praksi hrvatskoga naroda, odnosno njihova interpretacija namijenjena prikazivanju na pozornici i u audiovizualnim medijima. O fenomenu Lada danas možda najbolje govore rečenice zabilježene u Ladovu knjigu dojmova nakon turneje po Japanu: "Da se ponovno mogu roditi, rado bih se rodila kao Hrvatica kako bih mogla plesati te predivne plesove s Ladom." O Lадu nekada i o Ladu danas, o Ladu u kontekstu hrvatske tradicijske kulture i svjetske kulture uopće, pišu naši najveći znanstvenici, kreatori umjetničkog programa Lada, interpreti, umjetnici, poštovatelji i prijatelji Lada, poput Zorice Vitez, Ivana Ivančana, Stjepana Sremca, Hanibala Dundovića, Lidije Bajuk, Nane Šoljev i drugih. Njihovo pisanje ilustrirano je mnoštvom predivnih fotografija s mnogobrojnih nastupa iz svih krajeva svijeta te detaljima živopisnih nošnji i nakita. A da bi knjiga bila zanimljiva i ne samo hrvatskoj publici svi su tekstovi objavljeni paralelno i na hrvatskom i na engleskom jeziku, pa kako je riječ o iznimno bogato ilustriranom monografiskom izdanju, očekuje se da će ova monografija biti čest dar u raznim međudržavnim protokolarnim i manje protokolarnim prilikama, ali i svima onima koje zanima hrvatska tradicijska kultura i stvaralaštvo.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

OSMI Zagreb film festival

- mesta održavanja: Kino Europa, Kino Tuškanac, Dokukino Croatia, Plesni centar, Movieplex Kaptol
- trajanje: od 17. do 23. listopada 2010.

Ovogodišnji ZFF čeka nas s ukupno 95 filmova. Kao i obično, uz glavni program natjecateljskog karaktera, moći će se pratiti i niz popratnih sadržaja koji ma se predstavlja filmska produkcija određene zemlje, a posebna je pozornost posvećena filmskom stvaralaštvu drugih i drukčijih svjetova. ZFF će u suradnji s hrvatskim distributerima u matinejama pretpremijerno prikazati pet novih, jesenskih velikih kinohitova koje nismo imali prilike vidjeti kod nas. *Vip Bibljada* ponovno za djecu priprema bogate i raznolike sadržaje. U programu *Moj prvi film* predstavit će nam se najvažniji njemački redatelji, a u sekciji Kockice čak 11 hrvatskih kratkihigranih filmova, među kojima valja primijetiti devetminutni film Roberta Knjaza, koji je zamijenio televizijsku šaljivu formu onom filmskom. Među zanimljivijim najavama posebno se, u dugometražnoj konkurenciji ističe hrvatski film *Šuma Sumarum* Ivana Gorana Viteza.

Ali, međunarodni filmski festival mnogo je više od prikazivanja filmova. Filme možemo svakodnevno gledati i u kinu i kod kuće. Zato dio popratnog programa čine promocije knjiga, filmskih i kulturnih projekata kao i prezentacije novih tehnoloških dostignuća u filmskoj produkciji. Tu su još i neizbjježni zabavni programi i koncerti posvuda. ZFF se razmilio po cijelom Zagrebu, prešao je čak i Savu do novootvorene zanimljive kinodvorane u Muzeju moderne umjetnosti. Ali nije se tu zaustavio, nego je nastavio dalje i po dva dana če dio svoga ugodja prenijeti do Rijeke i Zadra. O svemu možete saznati više na www.zagrebfilmfestival.com, jer magija pokretnih slika bit će nam na dohvat cijelog ovog tjedna.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

20. listopada 1935.

Dugi marš

Godinu dana nakon početka Dugog marša, četiri tisuće preživjelih pripadnika kineske Cr

vene armije na čelu s Mao Ce-tungom stiglo je 20. listopada 1935. u provinciju Shensi na sjeverozapadu Kine. Bio je to veliki pothvat, dotad nepoznat u taktri ratovanja. U epskom bijegu pred vojskom Čang Kai-šeka kineski komunisti prešli su više od 10 tisuća kilometara. Još od 1927. u Kini je trajao građanski rat između komunističkih i nacionalističkih snaga. Čang Kai-šek je između 1930. i 1934. pokrenuo pet velikih ofenziva na Sovjetsku Republiku Kinu, uspostavljenu u provinciji Kiangsi. Pod vodstvom Mao Ce-tunga komunisti su gerilskom taktilom uspješno odbili prve četiri ofenzive, ali u petoj, za koju je Čang Kai-šek skupio 700 tisuća vojnika i sagradio utvrde oko komunističkih baza, Mao je smijenjen s vodećeg partijskog položaja. U opsadi su ubijene ili pomrle od gladi tisuće seljaka. Pred neizbjježnim porazom komunisti su se u listopadu 1934. probili iz obruča i počeli povlačenje, takozvani Dugi marš. Njihove su snage u početku imale 86 tisuća vojnika, 15 tisuća neborbenog osoblja i 35 tisuća žena. Kolona se protezala gotovo stotinu kilometara. Prva katastrofa dogodila se već idućega mjeseca kada je ta skupina našla na Čang Kai-šekovu blokadu na rijeci Hsiang. U izravnom je sukobu stradalo 50 tisuća osoba. Nakon tog poraza Mao je opet preuzeo vodstvo, primjenjujući gerilsku taktilu i izbjegavajući izravne sukobe. Snage su podijeljene u nekoliko kolona, kako bi se zbrunio neprijatelj. Cilj je bila sjeverozapadna Kina, gdje su se komunisti trebali boriti protiv japanskih osvajača, kako bi stekli poštovanje kineskih masa. Trpeći glad i bombardiranja izveli su najduži marš u povijesti ratovanja, a Mao Ce-tungov pokret njime je stekao veliki ugled među Kinezima. Tisuće ljudi se pridružilo kineskoj Crvenoj armiji u Jenanskim pećinama. Nakon desetljeća borbe protiv Japanaca, građanski se rat nastavio i 1945. Naposljetku je Čang Kai-šek poražen, a Mao Ce-tung je proglašio Narodnu Republiku.

15. listopada 1529. - završila prva turska opsada Beča

16. listopada 1990. - spomenik bana Jelačića vraćen na središnji zagrebački trg

18. listopada 1977. - samoubojstvo njemačke terorističke skupine Baader-Meinhoff

18. listopada 1991. - konvoj "lječnika bez granica" u opkoljenom Vukovaru

21. listopada 1899. - rođen Andrija Hebrang, hrvatski političar

21. listopada 1992. - umro Ante Ciliga, hrvatski političar i publicist

Leon RIZMAUL

Protutenkovska puška Degtjarov PTRD

Pušku je konstruirao poznati ruski konstruktor oružja Fedor Degtjarov za potrebe sovjetske Crvene armije tijekom II. svjetskog rata, za borbu protiv njemačkih tenkova. Iako nije mogla probiti prednji oklop njemačkih tenkova, metak je mogao prodrijeti s tanje strane onih koji su se rabili u početnoj fazi rata. Uz njih, mogao je probiti i tanko oklopljene samovozne haubice. Promjer zrna je 14,5 mm a brzina 1012 m/s. U samim počecima rata, oklop većine njemačkih tenkova je tanji od 40 mm, no od sredine 1943. oklop se pojačava na 40-50 mm. To je značilo da PTRD timovi trebaju biti vrlo blizu, da probiju oklope tih tenkova. Ipak, vjerojatnost za probijanje takve debljine oklopa bila je vrlo mala. Puška je bila prilično teška, gotovo 18 kilograma. Imala je i velik trzaj prilikom ispaljenja. Puška se u

Degtjarov PTRD

Kalibr: 14,5 x 114
Težina: 17,3 kg
Ukupna duljina: 2000 mm
Duljina cijevi: 1350 mm

drugoj fazi rata nije pokazala učinkovitom i rabila se protiv slabije oklopljenih vozila i kao potpora pješaštvu. Ukupno ih je proizvedeno oko 190 000. Puška koju posjeduje Vojni muzej potječe iz poznate Batinske bitke vođene između 11. i 19. studenoga 1944. između postrojbi NOVJ-a i Crvene armije s jedne i postrojbi Wehrmacht-a i njegovih saveznika s druge strane. Cilj NOVJ-a bilo je oslobođanje Baranje, a želja Sovjeta bila je uspostaviti mo-

stobran za prelazak svojih tenkovskih postrojbi na desnu stranu Dunava radi lakšeg zauzimanja Mađarske. S druge strane, Nijemci su se trudili omogućiti povlačenje svojih i savezničkih im postrojbi preko Hrvatske i Slovenije u Austriju. Bitka je završena pobjom NOVJ-a i Crvene armije.

U ljeto 2005., vodostaj Dunava toliko je pao da je iz vode izvirilo vozilo koje je, pogodeno, 59 godina bilo na dnu Dunava. Djelatnici Vojnog muzeja izvadili su ga iz rijeke i u njemu, između ostalog, pronašli i ovu pušku koja je bila izvrsno očuvana. Dunavski mulju je konzervirao i zaštitio od truljenja. Vojni je muzej pušku restaurirao te je danas dio njegove zbirke.

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
 Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vasic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Leida Parllov (leida.parlov@mohr.hr),
 Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Josip Kopi, Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
 Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
 p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2010.
 Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.kevos4.com

web info

Ove godine navršila se 70. godišnjica završetka Zimskog rata u kojem su se sukobili Finska i tadašnji SSSR. Budući da je sukob naizgled bio vođen na marginama II. svjetskog rata, nekako je ostao u sjeni, iako je u njemu izgubilo živote 150 000 ljudi! U svakom slučaju, pred vama je stranica koja je prikladna za bolje upućivanje u taj sukob. Zanima li vas povijest ili možda miltarija, na pravoj ste adresi. Isplati se, Zimski je rat po gotovo svim svojim odlikama poseban. Iako je www.kevos4.com privatni projekt, prerastao je u vrlo detaljnu i praktičnu bazu podataka i fotografija. Ne očekujte atraktivnu, ali svakako očekujte vrlo zabavnu i edukativnu stranicu!

D. VLAHOVIĆ

www.hrvatski-vojnik.hr